

Mi újság?

– A sajtó és nyilvánosság tantárgy a középiskolai oktatásban –

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	3
2. Kihívások az információs társadalmunkban	5
2.1. Az információs társadalom diákjai.....	5
2.2. Lépések az értő olvasásért.....	6
2.3. A médiakörnyezet kiaknázásának megvalósulása az iskolában.....	9
3. A sajtó és nyilvánosság tantárgy kialakulásának története	13
3.1. Lapot a tanulóknak!.....	13
3.2. Az egységesítés lehetősége	17
3.3. Az önálló tantárgy	20
3.3.1. A kerettanterv.....	24
3.3.2. A bázisiskola tanmenete	24
3.3.3. A középszintű érettségi	26
3.3.4. További eszközforrások gyűjteménye	28
4. Tantárgy a diákokért.....	33
4.1 Kérdőív a bázisiskolában	33
4.2. SWOT-analízis a tantárgy alkalmazhatóságának érdekében	40
5. A jövő.....	41
6. Zárógondolat	44
Felhasznált irodalom	47
Mellékletek.....	50

„Nem az a feladatunk, hogy a felnövekvő generációnak meggyőződéseket közvetítsünk. Hozzá kell segítenünk, hogy a saját ítélőerejét, a saját felfogóképességét használja. Tanuljon meg a saját szemével nézni a világban. A mi vélekedéseink és meggyőződéseink csak a mi számunkra érvényesek. Az ifjúság elé tárjuk őket, hogy azt mondjuk: így látjuk mi a világot. Nézzétek most már meg ti is, milyennek mutatja magát nektek. Képességeket ébresszünk fel, és ne meggyőződéseket közvetítsünk.”¹

(Rudolf Steiner)

1. Bevezetés

A médiapedagógiai ismeretek felsőfokú tanulmányaim során keltették fel az érdeklődésemet. A tanórák, a tanárok és az egyre mélyülő tudásvágyam hozzájárult kritikai gondolkodásom fejlesztéséhez, mindezeknek köszönhetően tudatosabban alakíthattam – és a mai napig alakítom – utamat az információs társadalomban. A Nógrádi Média Kiadói Kft. gyakornokaként 2007-ben találkoztam először az általános iskolások *Lapot a diákoknak*, illetve a középiskolásoknak szóló újságolvasói szokások kialakítását célzó programokkal, mint például *A sajtó és tanulás* projekttel, majd a *Hírlapot a diákoknak* akcióval. Kíváncsiságom egy szakdolgozattal zárult 2009 tavaszi szemeszterében. Akkor láthattam, hogy *A sajtó és nyilvánosság* tantárgy akkreditálása is sikerrel járt.

A Nógrád Megyei Hírlap akkori munkatársai izgalmas háttéranyagokat bízott rám, továbbá dr. Csongrády Béla közíró és Kele Szabó Ágnes – a salgótarjáni Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola tanára – tapasztalataira támaszkodtam, a velük készített interjúk színesítették munkámat. Ezután vártam, hogy a tantárgy bevezetésének köszönhetően kikerüljenek az első érettségizők, hiszen szándékomban állt a tantárgy létjogosultságát vizsgálni, célul tűztem ki hozadékainak és terjeszkedésének felmérését. A külső tanítási

¹ Kozma Béla: Pedagógia II. Comenius Bt. Pécs. 2001. 207.

gyakorlatom helyszíne a tantárgy bázisiskolája, a salgótarjáni Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola lehetővé tette céljaim elérését. Konkretizáltam gondolataimat, elkezdett témámat gazdagítottam saját óratervekkel, óralátogatási jegyzőkönyvekkel, a tantárggyal foglalkozó pedagógusok tapasztalatainak összegzésével és a diákok visszajelzései alapján további információkkal, megállapításokkal. Mivel az intézményen belül 2012 őszi és téli időszakában Kele Szabó Ágnes munkájában közel négy hónapig lehettem megfigyelő és résztvevő, fontos információk birtokába jutottam. A közös beszélgetések, a tantárgyat tanuló diákokkal való gyakori találkozás és a közös munkák – például a 72 óra kompromisszum nélkül országos akció keretében salgótarjáni hírlevelet szerkesztettünk – lehetővé tette, hogy a témámat sokoldalúan körbejárjam.

Azokat a médiapedagógiai programokat kívánom bemutatni és elemezni, amelyek a középiskolás fiatalok újságolvasói tevékenységének szokását igyekeznek kialakítani vagy erősíteni, különösen azért, mert mindezeknek köszönhetően az információs társadalomban való eligazodás átláthatóbbá válik. A közoktatás szereplőinek szerepvállalására nyilván szükség van mindeközben, velük együtt érhető el a tanulók kritikus médiahasználat, az újságok oktatási eszközként funkcionáltatása, az értékelő-kritikai attitűd kialakítása, a pályaorientáció segítése, a szociális kompetenciák kibontakoztatása, mindezek a tantárgy hozadékainak számítanak.

Dolgozatommal azt támasztom alá, hogy *A sajtó és nyilvánosság* tantárgynak van létjogosultsága. Indokoltnak találom a jelenlétét, hiszen az érintett tanulók kitekintenek a munka világába, különböző szakmákkal ismerkednek meg, differenciált oktatást kapnak, a széles repertoárú témák érintésével fejlődik az önismeret, új módszerekkel tanulnak (terepszemle, projektmódszer), a tanulás folyamatában a tanár partnerszerepének köszönhetően egyéni fejlesztésben részesülnek, egyénre szabott tanulási és pályaorientációs tanácsokat kapnak, értő olvasásuk fejlődik, önálló tanulásra, társadalmi aktivitásra, az információk rengetegében éberségre ösztönöz. Csökkenti az iskola és a környezete közötti távolságot, hiszen az interaktív órák a kor kérdéseit is tárgyalják, a napi híreket és eseményeket is feldolgozzák. Továbbá azt állítom, hogy a tantárgy az állampolgári kompetencia fejlesztésének egyik eszköze. Jelen dolgozatban arra vállalkozom, hogy a tantárgy kialakulásáról és jelenéről általános tájékoztatást nyújtsak, kiemelve számos hozadékai közül az olvasói tevékenység szokássá alakítását, különösen az értő olvasás fontosságát. Válaszolni szándékozom a tájékozódásom alatt felmerülő kérdésekre is, például,

hogy kin múlik a projektek sikeressége és terjedése, mennyiben erősödik az iskola külső kapcsolati rendszere.

Az első néhány fejezetben az információs társadalom kihívásairól, az olvasás szokássá alakításának fontosságáról, médiapedagógiai programokról (Lapot a diákoknak, Sajtó és tanulás, Hírlapot a diákoknak) összegzem az ismereteket, majd *A sajtó és nyilvánosság* fakultatív tantárgyat ismertetem SWOT-analízissel kiegészítve, tehát a jövőre vonatkozó ajánlásokkal is zárva. Mindezek valóságtartalmát az újszerűség és a bázisiskolában eltöltött személyes gyakorlatom miatt narratív módon dolgozom fel, viszont az egyoldalú szemlélődés elkerülése érdekében a bázisiskola 11. és 12. évfolyamos tanulók véleményeit kérdőív segítségével is bemutatom.

Vajon a diákok nyitottabbá válnak a politika iránt, többet olvasnak, kritikusabbak, tudatosabban vásárolnak, több hírt olvasnak, tájékozódnak nyomtatott termékekből? A kérdőív értékelésekor mindezekre fény derül. A jövőben tervezem a kérdőíves kutatás folytatását, amint rendelkeznek a követőiskola tanulói érettségi eredményekkel 2014 tavaszán.

2. Kihívások az információs társadalmunkban

2.1. Az információs társadalom diákjai

A naponta megsokszorozódó információmennyiség könnyen elsodorja azt, akinek nincsenek kapaszkodói. Ennek elkerülése érdekében a fiatalok ez irányú nevelése is jelentőssé válik. Az iskola igyekszik úgy szocializálni tanulóit, hogy az tájékozódni, véleményt nyilvánítani képes, magabiztos, befolyásolhatatlan személy legyen a társadalmi csoportban arany középút utazóként, mindezt a tudást tovább örökítve.

Viszont az egyénnek nem elég csak azt tudnia, hogy milyen a körülötte lévő világ és hogyan alkalmazkodjon hozzá, hanem azt is, hogyan alakítsa azt. Nem könnyű feladat kiszűrni azokat az ismereteket, amelyekre valóban szükség van. Ehhez olyan tudás kell, amely lehetővé teszi, hogy maga tartsa az ember kezben az életét, maga szabjon irányt az egész életén át tartó képzésének.

Ez az innovatív tanulás kreatív gondolkodást kíván, ez minden tanulás alapkészsége, beleértve még az olyan cselekvéseket is, mint a beszéd, az írás, az olvasás, a számolás, amelyek rengeteg jól elkülöníthető kognitív készséget és szellemi műveletet tételeznek fel.²

² Sejtes Györgyi: Tudástranszfer az anyanyelvtanításban. In: Új Pedagógiai Szemle. 2006/6. 16. (Továbbiakban Sejtes i.m.)

Az információs társadalomban „élést” segíti a rendszerben való eligazodás, mindez például a média elméleti és gyakorlati alapjaiban jártas új generáció kinevelésével elérhető. A tömegkommunikáció megismerésének egyik alapvető célja az, hogy átláthatóvá váljon a média mitikus érdek-és értékrendszere, valóságos működési módja annak érdekében, hogy a felhasználók tudatosan, azaz védettebben viszonyulhassanak a média által közvetített információkhoz, illetve a felmerülő rejtett üzenetekhez. A média megismerésének másik fontos célja az, hogy átláthatóvá váljanak az információhoz jutás módjai is, hiszen az információ megszerzése és birtoklása egyre lényegesebb.³ Mivel szinte lehetetlen megragadni, értékelni, feldolgozni, észben tartani minden új információt, ezért a fiatalokban azokat a képességeket érdemes fejleszteni, amelyek segítségével választani, értékelni és vitatkozni tudnak, képesek a problémákat azonosítani és megoldani, a gondolkodásra való képesség tanításával alkalmasabbá válik az információ feldolgozására. A tanulási környezetnek meghatározó szerepe van a fejlődésben.⁴ A pedagógusok szerepe megváltozik, hiszen nekik is kezelniük kell a jelenséget. Több és több információt kell egyre rövidebb idő alatt minél hatékonyabban elsajátítani, amihez a tudástranszfer képessége nélkülözhetetlen. A legújabb informatikai eszközök élvezetesebbé tehetik a tanulást, ezek hatékony használatához újszerű tanítási módok szükségesek. Az innovatív tanulás lehetősége adott innovatív tanárokkal.⁵ Az új tanári „szűrőszerep” új pedagógusi kompetenciákat kíván meg a nevelőktől, mert a tudást is másképpen kell közvetítenie, mint elődeinek.⁶

A szűrő feladatra a nyomtatott sajtó alkalmas, mert képileg-kézileg megfogható, átlátható, befogadható, „véges” információmennyiséget nyújt, az adott lapszám erejéig mindenképpen. Nagy előnye, hogy bárhová vihető, bárhol olvasható és ismételten fellapozható, idézhető. A digitális változata már a végtelenség érzetét kelti, amelyben könnyű az eltévedés. A tudatos információkezelővé alakítás folyamatához hozzájárulnak például az olvasóvá- újságot olvasóvá nevelés akciók és a tanórák.

2.2. Lépések az értő olvasásért

Mielőtt a különböző médiapedagógiai anyagok bemutatására és elemzésére kerülne a sor, fontosnak tartom, hogy ismertessem létrejöttük alapgondolatát. Az olvasói tevékenység

³ Jakab György: A médiapedagógiáról. Interneten elérhető: www.c3.hu/~mediaokt/medped-0.htm
(Továbbiakban Jakab György írásából)

⁴ M. Th. Overtoom- J. H. M Hamers: A gondolkodásra nevelés európai programjai. In: Új Pedagógiai Szemle. 2007/7. 107.

⁵ Sejtes i.m. 26.

⁶ Gyarmati Szabó Éva: Megmaradni és segíteni. Elérhető az interneten:
http://www.tanszertar.hu/eken/2006_04/seged_0604/gysze.pdf

szokássá alakítása generációról generációra öröklődik, annak reményében, hogy a következő nemzedékek képesek lesznek tisztább látásmóddal megállni helyüket a világban. „Az emberekben hajlam van a belső látásra, belső hallásra, belső képzeletre, amit az olvasás hallatlanul gazdagíthat.”⁷ Szokták emlegetni, hogy az olvasás szeretetének elterjesztése hosszabb távon erősíti a hagyományos kulturális értékek terjedését.

Évezredünk elején napvilágra hoztak egy adatot - *a magyar tanulók negyede komoly nehézséggel küzd az olvasás hatékony eszközként való alkalmazásában, ami akadályozza az újabb ismeretek, készségek elsajátítását*⁸ - az olvasási nehézségre vonatkozóan. Valóban igaz, hogy az évek során a diákok egyre növekvő terjedelmű és bonyolultságú szövegekkel találkoznak, melyeknek elemző feldolgozása gyakran elmarad az idő hiányára hivatkozva, ráadásul a szóbeli és írásbeli szövegalkotás terén is kiderülnek különféle hiányosságok. Az iskolázás alapozó szakaszában (1–4. évfolyam) a szövegértési-szövegalkotási képességek szisztematikus fejlesztése áll középpontban, a felső tagozatban, a középiskolás években, sőt a későbbiekben is. Mindennek szükségszerűségét a PISA-vizsgálatok eredményei bizonyítják leginkább, de szintúgy alátámasztják az olvasáspedagógiai és olvasásszociológiai kutatások eredményei is. A Pannon Lapok Társasága (PLT) hosszú távú újságolvasásra nevelési programot kínál abban bízva, hogy módszereikkel, segédanyagaikkal segíthetik a szövegértési képességek terén a tanulók gyengébb teljesítményének optimalizálását és kiválthatják a kritikus gondolkodási képesség, a kreativitás, az ismeretszerzési készség javítását.

Az iskolai újságolvasást Comenius vette fel először tantervébe a történeti, földrajzi és nyelvi ismeretek gyakorlása végett.⁹ A XVIII. század utolsó harmadában azzal kísérleteztek, hogy újságolvasásra tanítsák az iskolásokat. Schlözer professzor Göttingenben kapott a kor legkorszerűbb egyetemén katedrát. Diákjait arra készítette, hogy ismerjék fel a szervezett körülmények közötti újságolvasás jelentőségét. Hangoztatta például azt a szempontot, hogy a középszintű líceumok hallgatóit azért kell megtanítani az olvasás kultúrájára, hogy „helyesen” értelmezzék az újságban megjelent írásokat. Az 1930-as években Celestin Freinet francia

⁷Kerekasztal-beszélgetés: Képességfejlesztő és/ vagy ismeretközpontú a magyar iskola? In: Új Pedagógiai Szemle. 2001/1. (Továbbiakban Kerekasztal beszélgetés)

⁸Gönczöl Enikő – Vass Vilmos: Az oktatási programok fejlesztése. In: Új Pedagógiai Szemle. 2004/10. Elérhető az interneten: www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=2004-10-ta-Tobbek-Oktatasi (Továbbiakban Gönczöl-Vass írásából)

⁹Kókay György: A magyar hírlap és folyóiratirodalom kezdetei. (1780-1795) Akadémia Kiadó. Budapest. 1970. p.34.

reformpedagógus megalapította az iskolai nyomdát és saját újságot jelentetett meg.¹⁰ Az újságolvasás a XX. században épült be az emberek mindennapi tevékenységébe.

Az olvasóvá nevelés politikájának komoly múltja van Nyugaton. A legtöbb európai ország különleges elbánásban részesíti a médiát, mert a demokrácia egyik letéteményesének tekinti, s fontos szerepet tulajdonít neki az analfabétizmus, illetőleg a funkcionális analfabétizmus visszaszorításában. Világszerte legalább 700 ilyen program létezik, 1998 óta pedig évente díjazzák a leghatékonyabbat. Az első, az 1930-ban a New York Times égisze alatt induló Newspaper in Education (Újság az oktatásban) volt 1991-ben 25 országban, 2001-ben már 52 országban működött. 2005 szeptemberében tartották a hatodik nemzetközi konferenciáját Buenos Airesben. Hollandiában és Norvégiában bevett gyakorlat, hogy ingyenesen juttatnak az iskoláknak újságokat, Németországban és Angliában szponzorok, Franciaországban az állam finanszírozza az ingyen példányokat. A nyugat-európai olvasásösztönző programok is hatékonyak mutatkoznak, az eredmények figyelemre méltóak, hiszen három év alatt a 16-24 éves korosztályban megduplázódott az újságolvasók aránya (4,6 százalékról 9,2-re nőtt) és a résztvevők 62 százaléka vált a későbbiekben napisajtó-fogyasztóvá.¹¹ Például a spanyol El País vizsgálata szerint 1972-ben a 15-24 éves korosztály 11,2 százaléka olvasott napilapot, 2000-re pedig 32 százalékra nőtt az arány.¹² Osztrák és német tapasztalatok szerint, akik olvasásra nevelési programban vettek részt, azoknak kétharmada az érettségi után újság-előfizető lesz. Az újságolvasásra való nevelési programok nemcsak külföldön sikeresek, hanem itthon is, mindezt a *Szonda Ipsos*¹³ felmérése is alátámasztja. A felmérés üzenete, hogy a programok iskolán kívül is hatnak, hiszen a diákok a kézhez kapott újságot odaadják másnak, illetve a program befejezése után is kézbe vesznek lapokat, ezért is érdemes korai életkorban elkezdni az olvasást.

Magyarországon az újságolvasóvá nevelés úttörője Rát Mátyás – az első magyar nyelvű hírlap, azaz a Magyar Hírmondó megalapítója – a győri evangélikus líceumban kötelezővé tette az újságolvasás tanítását. A következő kétszáz évben csak szórványosan kísérleteztek hazánkban az újságolvasás tanításával.¹⁴ Mindenfajta tanulás és társadalmi szerepvállalás elemi feltétele a szövegértési és szövegalkotási képesség. Viszonylag jól állunk

¹⁰ Internetes forrás: <http://www.freinet.hu/index.php?pid=2p>

¹¹ Népszabadság, 2005. április 28. Elérhető az interneten: <http://www.tte.hu/?page=hirek&id=1589>

¹² Havasi Katalin: Van újság az oktatásban. Elérhető az interneten:

www.tanszertar.hu/eken/seged/2006_03pdf/hk_0603 (Továbbiakban Havasi írásából)

¹³ A Szonda Ipsos egy Média-, Vélemény- és Piackutató Intézet.

¹⁴ Havasi írásából

a szóbeli és írásbeli kommunikáció egyszerűbb komponenseivel, de a szövegfeldolgozás és szövegalkotás komplex képességeinek fejlesztése terén vannak még teendők.¹⁵

A nyomtatott sajtó sokaknak élményt jelent. A print termékeket körüllegi a papír szaga, a fizikai kapcsolat.

2.3. A médiakörnyezet kiaknázásának megvalósulása az iskolában

Mivel a tömegkommunikáció oktatásának egyre több gyakorlati formája jelenik meg a magyar iskolákban, ezért érdemes tanulmányozni, hogy pontosan melyiknek mi a célja. Sok helyen igénylik az iskolaújtság megalakulását, iskolarádió, iskolai zártláncú televízió működtetését, a tömegkommunikáció elméleti és gyakorlati oktatását. Az iskolák számára alapvető feladat (társadalmi igény), hogy a felsőfokú intézmények felvételi vizsgájára felkészítsék diákjaikat,¹⁶ ezért mindenképpen támogatni, erősíteni érdemes az efféle kezdeményezéseket. A jelenkor követelményeihez igazodó képzéshez hozzátartozik a művelt, informált, értő, olvasó és jó kommunikációs képességekkel rendelkező fiatalok nevelése. Ez nem adható meg teljesen a klasszikus iskolai oktatás keretein belül, ezért az iskolák feladata az is, hogy a cél eléréséhez új utakat keressenek. Ilyen lehetőségeket kínálnak a médiapedagógiai programok, melyek tehát egyszerre több célt is szolgálnak. *A sajtó és nyilvánosság* tantárgy is ehhez a kategóriához tartozik.

Sok esetben a diákok elzárkóznak a politikától, politizálástól – vagy „semlegesnek” mondják magukat. Ilyen elutasító légkörben kialakulhat-e olyan felelősen gondolkodó nemzedék, amelynek tagjai hisznek a demokrácia jövőjében? A középiskolának nagy szerepe van az állampolgárrá nevelésben, a politikai érzékenység kialakítását és a politikai szerepvállaláshoz vezető utat segítheti például már bevált vagy új médiapedagógiai programokkal.

A Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola követőiskolaival együtt képes új programokat is alkalmazni, környezete felé fordul, kiaknázza és integrálja a környezetében található lehetőségeket (intézményeket, eszközöket), ezzel is erősítve az interaktivitást. Horváth Attila oktatáskutató egy kerekasztal beszélgetés során „Képességfejlesztő és/vagy ismeretközpontú a magyar iskola?” témában így fogalmazott: *„De hiányoznak olyan alapvető képességek, mint szerződési fegyelem, pontosság, reakciókészség és munkabírási. Arról van szó, hogy nálunk szárazdedzés van állandóan az iskolában. És amikor végeztek, tessék a vízbe ugrani, és bizony időbe telik, míg a fiatal megszokja a dolgot. Csak a környezet felé forduló,*

¹⁵ Csapó Benő: Képességfejlesztés az iskolában- problémák és lehetőségek. In:Új Pedagógiai Szemle.1999/12. 6.

¹⁶ Jakab György írásából

kifelé forduló iskola képes a túlélésre Európában.”¹⁷ Az utolsó mondat jól tükrözi, hogy egy iskola külső kapcsolati rendszerének mennyisége és minősége igen sok előnnyel jár. Egyre gyakoribb a gyümölcsöző kapcsolat az iskolák és a vállalatok között¹⁸ - írta Klein Sándor. Ebben a kapcsolatban nyilván a vállalat és az iskola felelősségét, feladatait, céljait érdemes görcső alá venni. Kiss Árpád neveléstudós és közoktatás-politikus több mint fél évszázada a következőt írta: „*A középiskola feladata az, hogy a tanulóban tartós érdeklődést ébresszen minden emberi probléma iránt, őt a nemzeti művelődés szellemének megfelelő általános műveltséghez juttassa ... felsőbb tanulmány folytatására képessé tegye, és demokratikus közösségi életünk felelős tagjává nevelje.*”¹⁹ Ha azt szeretnénk, hogy a diákok az iskolából kilépve addig soha nem látott helyzeteket is meg tudjanak oldani, akkor már iskolai keretek között is lehetőséget kell biztosítani a minél változatosabb feladatok megoldására, hiszen az élet színességére a változatosság megtapasztalásával lehet készülni. Tekintettel arra, hogy a média befolyásolja a diákság életmódját, hatással van például a beszédkultúrára, a kommunikációs kultúrára és a kapcsolati mintákra, ezért meghatározó lehet az értékrendben, az értékhierarchiában, az erkölcsi rend sajátosságaiban, az erőszak értelmezésében. A médiatartalmak befolyásolják a gondolkodásmódot, célokat sugallnak, világnézetet, eszményeket, jövőképet adnak és meghatározzák, hogy egy bizonyos dologról, milyen vonatkoztatási rendszerben, keretben gondolkodjunk. Alapvető veszélyforrás az, hogy a diákok sok olyan információhoz jutnak, amelyeket nem tudnak feldolgozni, értelmezni, így a félreértelmezés állapotába eshetnek.²⁰ Az iskola csökkentheti mindezek előfordulásának gyakoriságát. Az újságolvasóvá szoktatás témakörére fókuszálva kétségtelen, hogy a lapkiadók hosszabb távlatban előfizetőket szeretnének nyerni a kínált projektjeik segítségével, viszont az iskola is előnyökre tehet szert a kiadók által. Az egyén kiszolgáltatott helyzete ritkul, mert kritikai értékekkel bírónak válik, aki változásra, fejlődésre készítheti a kiadókat, cégeket éppen tudásából kifolyólag. „*A média mindent átható jellegétől az iskola sem függetlenedhet, a kérdés az, hogy a pedagógia világa ezt a médiakörnyezetet hogyan tudja saját viszonyaira alkalmazni és lehetőségeit minél nagyobb hatékonysággal kiaknázni.*”²¹

¹⁷ Kerekasztal beszélgetés

¹⁸ Klein Sándor: A munka világa és a középiskolai képzés. In: Új Pedagógiai Szemle. 2006/1. 90. (Továbbiakban Klein i.m.)

¹⁹ Klein i.m. 90.

²⁰ Mrázik Julianna: Médiumpedagógia-a médiumok alkalmazása az oktatásban. Elérhető az interneten: <https://christal.elte.hu/curriculum2/Pedagogia/28K%E9ri/HTML/hefop10.htm#8> (Továbbiakban Mrázik írásából)

²¹ Mrázik írásából

Az általam tárgyalt médiapedagógiai programok egy felhasználási alternatívát nyújtanak. Sőt, a vállalati látogatások és kreatív feladatok pedig azt is lehetővé teszik, hogy a diákok betekintést nyerjenek a munka világába (ld. 6. melléklet). Egyébként 2004-ben a magyar diákok 48 százaléka úgy vélekedett, hogy nem ütik meg azt a minimális tudásszintet, amellyel sikeresen beléphetnének a munkaerőpiacra.²² Ezek a programok segíthetnek abban, hogy másképp vélekedjenek a fiatalok, hozzájárulhatnak a pozitívabb jövőkép kialakításához.

Sejtes Györgyi az iskolai oktatás és nevelés célját abban látja, hogy a tanulók a mindennapi életben alkalmazható tudással kerüljenek ki az iskolapadból, rendelkezzenek azokkal a képességekkel, amelyek birtokában megfelelnek a munkaerőpiac követelményeinek.²³ George Klemp a munka és az iskola összehangolásáról szóló könyvében a hatékony munkavégzésről írt. Aki hatékony akar lenni a munka világában, annak három dologra van szüksége: kognitív képességekre (hogy az egyén meglássa a világ látszólagos zűrzavarában a rendet, megértse az ellentmondások sokféle lehetséges szemléletmódját, hogy képes legyen tanulni a tapasztalataiból), interperszonális képességekre (hogy empátikusan megértse a társait, pozitív hozzáállásával erőt sugározzon és tartózkodjon az agresszivitástól) és motivációra (amely teljesítményre ösztönzi, képessé teszi mások befolyásolására, kezdeményezésre).²⁴ Mindez megvalósítható, főként különböző instrukciókkal, feladatok megadásával, amelyek nélkül nincs szociális érés, nincs szokásformálás. A feladatok sokaságának elvégzése alakít ki olyan, a szociális életképesség megalapozását szolgáló szokásokat, mint a munka és a tanulás, a vállalt feladatok folyamatos elvégzésének szokása, a munkafegyelmi, az alkotótevékenység végzésének szokása, a környezeti, kulturális, tárgyi értékek óvásának, megőrzésének és a mások érdekeire történő odafigyelés szokása, a humánus, udvarias kapcsolattartás szokásai és így tovább. Bábosik István összefoglalta, hogy az iskolában alkalmazható feladatok rendszerének négy csoportjába mely elemek tartoznak.²⁵

A témám az alkotó feladatokra való odafigyelést kívánja meg. Az alkotó feladat bármely formája egy tevékenységi folyamat, formai értelemben tervező, szervező, végrehajtó, irányító, ellenőrző és értékelő feladatokból épül fel. A tevékenység résztvevőitől sokféle akciót, műveletet kíván meg. Az alkotó feladatok csoportjába tartozik például a médiajellegű alkotó (riportok, beszámolók, tudósítások készítése az iskolai újság vagy iskolai rádió

²² Gönczöl-Vass írásából

²³ Sejtes i.m. 18.

²⁴ Klein i.m. 91.

²⁵ A feladatok rendszerének csoportjába tartozik: az intellektuális-, a manuális-, az alkotó- és a szociális feladatcsoport.

számára); vagy a szaktárgyi-tudományos (önálló könyvtári munka alapján tanulmány készítése; gyűjtőmunka alapján tematikus cikkgyűjtemények, albumok, dokumentumgyűjtemények, szemelvények, közetgyűjtemények, növény-, termés- stb. gyűjtemények összeállítása) csoport.²⁶ Az alkotó feladatok a kreativitás fejlődését elősegítik, maga a folyamat pedig az ismeretek újszerű, kombinatív alkalmazását kívánja meg, a négy csoport széles körű és változatos alkalmazása a személyiség teljes körű fejlődéséhez hozzájárul. Éppen ezért fontos a vezetőtanár személyisége és a szakmai képzettsége. Nem lehet elvárni tőlük, hogy valami olyasmit tegyenek, amire nincsenek felkészítve. A képességek hatékony kifejlesztéséhez az ismeret elsajátítására van szükség. A médiapedagógiával foglalkozni kívánók *Regionális Médiaoktatási Központokhoz (RMK)*²⁷ fordulhatnak segítségért, hiszen szerveznek helyi továbbképzéseket, hosszabb távon médiapedagógiai szaktanácsadóként is szolgálnak. Tehát ahhoz, hogy a diákok megfelelő ismereteket szerezzenek, egy megfelelő szakképzettségű és nyitott, partnerviszonyt támogató tanári személyiség szükséges, hiszen változó ismereteket kell tanítania, akár azzal kell szembesülnie, hogy diákjai időnként több élménnyel, több ismerettel rendelkeznek egy-egy konkrét területen, mint ő maga. Fontos, hogy lehetőséget nyújtson az eredeti gondolatok kipróbálására, a források önálló felkutatására. Ebben az értelemben az iskolavezetőségének kiemelt feladata a megfelelő tanár megtalálása és alkalmazása.

Kozma Tamás szerint a modern társadalomban az írott és az elektronikus sajtónak a diákok társadalmi beilleszkedésébe felbecsülhetetlen szerep jut.²⁸ A médiapedagógia az állampolgárok képzésének, a demokratizálás, az esélyegyenlőség erősítésének nélkülözhetetlen eszköze. Interdiszciplináris terület (nem egy tudományág leképeződése, inkább sokféle tudomány és szakma metszéspontjában áll). Kreatív gyakorlatokon keresztül igyekszik tanítani, viszont alanyai passzív befogadói is a műveknek, de alkotnak is, ami élményszerűvé, személyessé, adekváttá teszi az oktatást. Az olvasási készség hiánya komoly társadalmi problémák forrása lehet, a kommunikációs hiányosságok könnyen erőszakos megoldásokhoz vezethetnek.

Bár a médiapedagógia tudásanyagot (ismereteket, készségeket) nyújt a tanulóknak, hogy értelmezni tudják a média által bemutatott világot,²⁹ előnyös, ha a nyomtatott sajtó

²⁶ Bábosik István: A feladat mint személyiségfejlesztő tényező. In: Új Pedagógiai Szemle. 2006/4. 50-60. p.58.

²⁷ Jakab György írásából

²⁸ Kozma Tamás: Bevezetés a nevelésszociológiába. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt. Budapest. 2001. 239.

²⁹ Jakab György írásából

jelenléte az iskola falain belül kellő kritikával és taktikával kezelendő segítő eszköz. A sajtó minden terméke mindennapjaink részévé válhat, amihez nagyon sokat nyújthat egyrészt maga az iskola, mint intézmény, gondoljunk csak a szolgáltatásaira (helyi tanterveire, könyvtáaira), másrészt a tanárok hozzáállása.

3. A sajtó és nyilvánosság tantárgy kialakulásának története

3.1. Lapot a tanulóknak!

Magyarországon a Magyar Lapkiadók Egyesülete által támogatott médiapedagógiai akciók céljai között szerepel, hogy az újság oktatási eszközként jelenjen meg a közoktatás szférájában, a tanulók olvasási szokásainak kiszélesítéséhez a szövegértési készségek fejlesztéséhez, a kritikus szemléletmód kialakításához járuljon hozzá a fiatalokban, illetve rendszeres újságolvasóvá nevelési programként funkcionáljon. Úttörőik állítják, ha a fiatalok nem olvasnak, sem a printnek, sem az online-nak, sem a könyvnek nem lesz közönsége.

Fontosnak találják, hogy a komplex projektekben a tanulók sokféle képessége kerüljön felszínre, legyen lehetőség az együttműködésre, az iskola nyíljon ki a világra és közvetlen környezetére. Az imént felsorolt elvárásoknak való megfelelést egyre több minőségi munka segíti, feladatfüzetek, projektek, óravázlatok és a tapasztalatcserék lehetősége.

A nyomtatott médiumok oldaláról sokféle összefogás indult az utóbbi időben az olvasók visszahódításáért. Az Axel Springer-Magyarország Kft. 2005-ben *Lapot a diákoknak!* (LADIK) címmel országos médiaismereti versenyt indított általános iskola 7. és 8. osztályos tanulói számára a kilenc megyében. A Pannon Lapok Társasága is csatlakozott a programhoz, hogy az általános iskolásokat is bevonhassa az újságolvasás, újságírás rejtelseibe. A 2006-2007-es tanévben az Inform Média Lapkiadó Kft. hasonlóképpen cselekedett, ekkor a program Magyarországon már háromezer diákot érintett. A háromfordulós médiavetélkedő során a versenyző csapatok elméleti és gyakorlati feladatok megoldásával bizonyíthatják tudásukat. A fordulók elsősorban a megyei lap gyakorlati hasznát bemutató, napi használatára készítő feladatokra épülnek, vannak központi javaslatok, viszont a megyék önállóan is gazdagítják azokat helyi sajátosságokkal. A megyei és az országos döntőn egyenlő létszámú – 5 főből – álló csapatok képviselik a vetélkedő osztályokat. A csapatok pluszpontot szerezhetnek új előfizetői címeikkel, amelyeket borítékban a csapat nevével kell beküldeni.

Kele Szabó Ágnes, a Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola pedagógusa beszélgetésünk során megemlítette, hogy tapasztalatai szerint ez a program nagyon jól alapoz.

„Van olyan középiskolás tanítványom, aki nyolcadikos korában „ladikozott”, és mára már otthonosan mozog a nyomtatott sajtó világában.” A kiadók folyamatosan gyűjtik a tanári tapasztalatokat, például ők javasolták, hogy az otthoni bemutatkozó pontos elvárásait előre megadják, a feladatok az újsággal kapcsolatosak legyenek, ne a gyakorlati feladat döntsön, gyakorlati feladat nagy létszámnál nem felügyelhető, ezért inkább ne is legyen, a megyei lapokban megjelent cikkekre kérdezzenek rá a feladatsorok, legyen több élő, előadott produkció, a bírálás szempontjait nyomtatékosítják, a feladatoknál több felügyelő vegyen részt. A vetélkedőkkel a közélet színesebbé válik, a lapok közelebb kerülnek olvasóikhoz.

A lapkiadók a középiskolás korosztályt is megcélozták, hiszen a magyar középiskolákban a 2003/04-es tanévtől vezették be a 11-12. évfolyamon a „Média és mozgóképkultúra” tantárgyat, ami azonban nem tárgyalja az írott sajtó szerepét. Részben ezt az ürt hivatott betölteni 2003 őszén az Inform Média Kiadó (Borsod- Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg) a kísérleti jelleggel elindított *Sajtó és Tanulás* (SÉTA) nevet viselő programmal. Ez Magyarországon a német „Zeus” mintájára indult – olvasóvá és újságolvasóvá nevelési program 1993 óta fut sikerrel például Németországban, és 1995 óta Ausztriában – azzal a céllal, hogy a közoktatás szférájában megjelenjen az újság mint oktatási eszköz, segédkezzen a diákok olvasási szokásainak kiszélesítésében és javítsa a PISA-vizsgálat során kiderült lesújtó szövegértési eredményeket. 2005 októberében az Axel Springer-Magyarország Kft. megyei napilapjainak bekapcsolódásával a projekt országossá vált, a Pannon Lapok Társaságának működési területéhez tartozó középiskolák is részesei.

Kezdetben a szakkörként vagy fakultációként javasolt program tanévenként kétszer nyolc hetes elosztásban működött a megyei napilapokhoz és szerkesztőségekhez rendelve. Jelenleg a diákok és a tanárok hét hétig minden reggel megkapják a megyei napilapot. A tanulók számára a szerkesztőségek közreműködésével elméleti és gyakorlati ismereteket is kínálnak. Minden iskolába több alkalommal is ellátogatnak a szerkesztőség tagjai, akik megismertetik a diákokat az újságírás alapjaival, akik lehetőséget kapnak arra, hogy a szerkesztőségben látogatást tegyenek, a nyomda munkájába bepillantsanak. A diákszerzők írásai a megyei napilapok oldalain is megjelennek. A PLT terjesztési területén eddig 65 iskola kapcsolódott a programhoz legalább egy féléven keresztül - ez a megyéikben lévő intézmények több mint 70 százalékát jelenti. Négy táborot is rendeztek már utógondozásként, ahol már Szily Nóra, Bárdos András, Máté Krisztina, Pallagi Ferenc, Györffy Miklós, Siklós András, M. Kiss Csaba, Kondor Katalin, Doszpot Péter, Búza Sándor, Kruzslicz Dávid, Fejős Éva, Balázs Géza, Orbán Ferenc, Horváth Zoltán is tiszteletüket tették. A program szűk

körben és nagyon speciális módon érinti a közoktatást. Felhasználásának alapvetően két módja érvényesül. Egyrészt a program segédanyagait a pedagógusok a magyar nyelvtan tematikájába illesztve használják tanítási órán, leginkább a sajtóműfajokra vonatkozó elméletet és gyakorlatokat, feladatokat hasznosítják. Másrészt a program tanítási órán kívüli foglalkozásként jelenik meg az iskolákban, elsősorban tehetséggondozásként. Azaz olyan tanulók kerülnek kapcsolatba a programmal, akiket érdekel a média, akiknek van affinitása az újságírás iránt, és vállalják a részvétellel járó plusz feladatokat

A Magyar Lapkiadók Egyesülete 2005-ben olvasásra nevelési mozgalmat indított a középiskolás fiatalok számára *Hírlapot a diákoknak!* címen. A kezdeményezés kulcsfeladata,

1. kép: Megyei újság a Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola tanulóinál

hogy kialakítsa és megszerettesse a diákokkal a rendszeres újságolvasás szokását, segítve ezzel az olvasási kultúra fejlődését is. A kiadók célja megjeleníteni, tudatba ivódni minden középiskolában. Az MLE tagjainak, a kiadóknak, az újságoknak meggyőződése, hogy a program egy átfogóbb probléma kezelésében is segítség lehet, nemcsak a sajtó érdekeit szolgálja. Az iskola célja a közoktatás rendszerében korszerű ismeretnyújtás, szórakozva tanulni, tanítani,

közösséget építeni, élvezettel „hídalni”. A programban résztvevő diákok a tananyag részeként sajtótörténeti áttekintést, műfajelméleti alapismereteket kapnak, megismerik a jelenlegi sajtópiaci helyzetet, valamint ellátogatnak egy napilap szerkesztőségébe, ahol a munkatársak a lapkészítés gyakorlati rejtelmeibe vezetik be őket. Az MLE a programhoz oktatási segédanyagot és térítésmentesen újságot biztosít, kezdeményezése azért is különleges és egyedülálló, mert az összefogás kiadókon és lapokon túlemelkedik. A tagok a tervek kialakításakor leszögezték, hogy a program ideje alatt nem saját példányszám-növelési érdekeiket helyezik előtérbe, és a program etikai kérdése számukra a politikamentesség.

A programban 2005 tavaszán az országos pilot program 13 iskolája között szerepelt a salgótarjáni Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola egy több évfolyamból verbuválódott diákközösséggel. A kurzus eredményeként újjáéledt az iskola diákújságja. A 2005-ös őszi akcióba a kilencedikes nyelvi előkészítő osztály kapcsolódott be akikkel szabadon tervezhető órakeretben heti rendszerességgel dolgozták fel az elméleti anyagot. Ők

a program során osztályújságot készítettek, a Focivilág szerkesztőségébe (ld. 6. melléklet, 5. kép) és a Semic nyomdába látogatva szereztek közelebbi ismereteket.

A kísérletet követő beszámoló alapján az akkori MLE elnök –Kázmér Judit – és a program vezetője –Bakura Emília – felkérte a madáchos kollégákat a program folytatására, a további lehetőségek áttekintésére. Ők vállalták a megyei/regionális központ szerepét, felkínálva a szakmai tanácsadást a belépő intézményeknek, kollégáknak bízva abban, hogy mások is csatlakoznak az országos olvasásra nevelési programhoz. Az MLE támogatásával

**2. kép: Mezővári Gyula IPM
főszerkesztője**

2006. október 18-án konferenciát szerveztek, ahol a délelőtti órákban Ihász Zsuzsa a Szikra Lap-nyomda Zrt. munkatársa a nyomdai tevékenységet ismertette, Mezővári Gyula az IPM főszerkesztője a nyomtatott sajtó jelentőségéről, az írott szöveg fontosságáról beszélt, Terdik Szilvia a Lapker Zrt. kommunikációs igazgatójaként a terjesztésről és Zöldi László médiakutató az olvasásra nevelési programokról szólt.

Ezt követően három szekcióban vitatták meg diákok és kommunikációs szakemberek a sajtó és demokrácia kérdését. A szekciókat a délelőtti előadók mellett Kovácsné Czene Csilla a Nógrád Megyei TIT elnöke, Dr. Csongrády Béla nyugalmazott főszerkesztő, Dr. Fenyvesi Gábor kommunikációs szakember és Salgótarján alpolgármestere, Kormos Valéria a Magyar Nemzet újságírója, Zengő Árpád a Magyar Rádió tudósítója és Vajdics Enikő az IPM lapigazgatója vezette. A szekciók után a résztvevők megtekintették Arisztophanész Lüsizisztraté című művét a gimnázium 12. évfolyamos diákjainak előadásában. A konferencia meghívott résztvevői között a megye „hídazó” diákjai és tanárai szerepeltek.

Egy évvel később, 2007 őszén már hatodik alkalommal vett részt a programban a nógrádi megyeszékhely középiskolája 125 diákot és 5 tanárt számlálva. Egyre népszerűbbé vált a program, a programvezető segítségével, szervezésével sikerült a megye minden középiskoláját bekapcsolni a rendszerbe. A résztvevők létszámának növekedése országos jelenség volt, ami egyre nagyobb együttműködést igényelt. A 2007/2008-as tanévben kezdődött a salgótarjáni középiskolában a „Printmédia” tantárgyi kísérlet. A képzés során egy humán/művészeti osztályban heti egy óra keretében a tanulók a társadalmi nyilvánosság sajtómegjelenését tanulmányozva ismerkedtek a nyomtatott médiumok előállításának teljes

tartalmi és szervezeti felépítésével, a szerkesztéstől a terjesztésig minden fontos mozzanattal, médiatörténettel, korszerű szakmai ismereteket szerezve. A tanterv és tananyag fejlesztését az MLE és az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet (OFI) szakemberei végezték.

2007. szeptember 12-én az Olvasásra Nevelési Bizottság (ONB) ülésén a kiadók abban egyeztek meg, hogy össze kell fogni a tizenéves korosztály olvasásra nevelése érdekében.³⁰ Zöldi László médiakutató hívta fel a figyelmet az említett médiapedagógiai kezdeményezésekre, annak reményében, hogy ezek eredményesek lesznek az újságolvasóvá nevelés folyamatában.

3.2. Az egységesítés lehetősége

Mivel két program is működőképesnek bizonyult a középiskolás korúaknak, ezért az érdek megkívánta a közös célok és kivitelezési lehetőségek átgondolását. A kezdeményezések fejlesztését 2008-as határidővel jelölték ki, amely tartalmazta például a SÉTA és a HÍD identifikálását, országossá tételét, oktatási segédanyagok kidolgozását, tanároknak szóló sajtóismeret könyv és szöveggyűjtemény elkészítését, az újságok felsőoktatásba lépésének lehetőségeinek vizsgálatát, nemzetközi és hazai kezdeményezések rendszerezését. Mindkettő célja, hogy a költségeket lehetőség szerint lefaragják, a lehető legszélesebb körű eléréssel a kiadók számára az elkövetkezendő évtizedek olvasótáborát előállítsák és biztosítsák a rövid és középtávú marketing érdekeket.

Jánossy Gábor az MLE olvasásranevelési bizottságának elnöke szerint lényeges különbségek vannak a programok között jellegükből adódóan. A SÉTA alapvetően újságíráscentrikus, közvetlen kiadói-szerkesztőségi kapcsolatra épül, a diákok írásai számára teret adnak az újságoldalak felületén, nagy fajlagos költséggel jár és intenzív humán erőforrást igényel, egy (megyei) napilapra határolódik, erős a brand-kötődés, magas színvonalú a szolgáltatás (szerkesztőségek, újságírók, stb), magas hozzáadott értéke van (tábor, séta oldalak, stb), a költségek miatt alacsony résztvevői létszáma van. A HÍD alapvetően újságcsinálás-centrikus, a diákok saját lapjukat készítik, a lapok széles körben való megismertetése, feldolgozása és az órai felhasználás indirekt ösztönzése a cél. Inkább az önálló feldolgozásra épít, az olvasásra, az újságértésre helyeződik a figyelem, alacsony fajlagos költsége van, szélesebb országos lapválasztékot nyújt, nincs brandhez kötés, nyomda vagy szerkesztőséglátogatás lehetőséggel jár, lényeges összetartó ereje az ajándék lapcsomag, a felajánlott lapok száma korlátozza a létszámot. Hangsúlyt kap a társadalmi folyamatok

³⁰ Farkas Andrea: Folytatni kell a Sétát... In: Mizújs? 2007/7. 10. (Továbbiakban Farkas írásából)

elemzése, túl azon, hogy a diákok megtanulnak bizonyos alapvető stíluselemeket, megismerik a műfajokat. A cikkkfeldolgozásokon keresztül ez olyan pluszkompetenciákkal gazdagíthatja a tanulókat, amelyeket más tantárgyakon keresztül is próbálnak a tanárok átadni.

Mindkét projekt sikeresen működik. A különféle munkafüzetek, oktatási segédletek külső támogatást, felhasználható tudást, használható módszereket, hatékony eszközöket nyújtanak, lehetővé teszik a tananyagba való beágyazódást. Korlátaik között szerepelhet, hogy mindegyik program elérheti valamilyen módon „teljesítőképesége” határát, vagy a költségek érhetik el azt a szintet, melynek megtérülése egy kiadó napi gazdálkodásában már nem értelmezhető, a humán erőforrások juthatnak el a maximális terhelhetőségig, vagy a kiküldhető lapmennyiség nem növelhető tovább.

Az MLE őszi és tavaszi időszakban HÍD és SÉTA-programot hirdet meg középiskolák számára, segédanyagokat is biztosítanak részükre (ld. 5. melléklet). A csatlakozás azzal jár, hogy az iskola tematizált lapcsoportokat kap, amelyek oktatási eszközként felhasználhatóak. A kiadókkal a pontos példányszám egyeztetése után kerül a kínálat csomagokban a résztvevők számára. Tény, hogy az újságok ismertetése, az olvasóvá nevelés, a kompetenciák fejlesztése melléktermékeként megvalósulhat egy új előfizető felbukkanása is. A lapcsoportokban a következő újságok találhatóak meg: Nemzeti Sport, Népszava, Népszabadság, Heti Válasz, 168 óra, Magyar Narancs, Élet és Irodalom, Magyar Demokrata, Magyar Napló, Hetek, Stáció, Szabad Föld, Vasárnapi Hírek, National Geographic, Természetbúvár, A Földgömb, Spektrum Magazin, Diéta és Fitnesz, Motorrevü, Chip Magazin DVD, PC GURU, Marie Claire, Cosmopolitan, Maxima, Fülesbagoly-Plusz, Fülesbagoly-sudoku, NG KIDS, Reader's Digest, Mozinet Magazin, Szép Házak, Atrium, Interpress, Családi Lap, Nők Lapja Évszakok, Nők Lapja Pszihé, Wellness, Nők Lapja, Egészség, Mindennapi pszichológia, Üdüljön itthon, TV Paprika Magazin, Vidék Íze, Ízek és Érzések, Patika Magazin, Galaktika, Medical Tribune, Haszon, Haszon nőknek, Piac és profit, Turizmus trend, Vendég és hotel, Orvostovábbképző, Gyártástrend, Kreatív. Kele Szabó Ágnes beavatott a lapleosztás rejtelseibe, például odafigyel arra, hogy a tantestület asztalán mindig megtalálhatóak legyenek az érkezett lapok, ezenkívül azok a tanárok kapnak, akiknek az újság tartalma épp aktuális, tehát beépíthető a tanóra menetébe, a sajtó és nyilvánosság tantárgy és modul, médiával foglalkozó tanárok kapnak saját példányt, majd a tanulók. Ők jutalmazás eszközeként juthatnak az újságokhoz, vagy a szakkörük, fakultációjuk miatt. Osztálylétszámnyi újságosztás is előfordul, például a média órán. A lapleosztás odafigyeléssel jár, figyelembe kell venni az érkező példányszámot, sorrendet tenni, meghatározni, hogy épp

az adott időpontban, kik élvezzenek elsőbbséget. Érdekes megfigyelni, hogy az érkező írott sajtótermékeket kik és hogyan használják fel és azt, hogy milyen intenzitással áramlanak a lapok az iskola falain belül és kívül. Természetesen megijedni nem kell a kiosztáskor, rossz helyre sosem kerül egy lap, két hibázási lehetőség van, ha a dobozban marad érintetlenül, vagy csak a tanár kezébe jut el, aki felhasználás nélkül őrzésre ítéli.

Az újságolvasóvá nevelés nyugat-európai tapasztalatai kedvezőek. Ausztriában 13 éve folyik a HÍD-program, amely egyértelműen bizonyította – amelyet a pedagógusok is megerősítettek –, hogy egyrészt ha felkészítik a gyerekeket az újságolvasásra, értőbben fordulnak az elektronikus médiumok híradásai felé is, másrészt nyitottabbakká válnak szűkebb-tágabb környezetük iránt, nem utolsósorban kritikusabbá válik gondolkodásuk is.³¹ Nemzetközi tapasztalat jelzi, hogy a fiatalok szeretik, mert büszkék, hogy felnőtt lapot olvasnak, interaktív, kreatív órák részesei lehetnek, őket érintő mai témákról szól. Magyarországon az eddigi tapasztalatok igen kedvezőek, míg a diákok korábban úgy gondolták, hogy a megyei napilapok a szüleiknek szólnak, a program hatására maguk is elkezdtek ezeket olvasni.

Tényleges eredményről nincs mért adat. A kezdetekben szerzett gyakorlatról kétféle módon szereztek információkat az MLE szakemberei, egyrészt csoportos interjúk keretében, másrészt kérdőív segítségével. Mindkét esetben a felhasználás módja volt a kérdés. Interjú egy régiós bonyhádi SÉTA-táborban készült 5 pedagógussal, valamint a salgótarjáni bázisiskola 4 pedagógusával. A beszélgetések alapján összeállított kérdőívet 109 valamelyik programban részt vevő pedagógusnak küldték ki, közülük 36 válaszolt. Három tanár „sétázott”, 27 „hídazott”, 6 pedagógus pedig mindkettőben. Egy pedagógus a SÉTA pilot szakaszában kapcsolódott a programhoz, 2004-2005-ben 5, 2005-2006-ban 9, 2006-2007-ben 15, 2007-2008-ban 26, 2008-2009-ben 35 tanár használta valamilyen formában az MLE programjait. Ez alatt az öt tanév alatt közel 8000 diák került kapcsolatba valamelyik programmal a 7-12. évfolyamokon. Nem tudni azonban, hogy ebben mennyi az ismétlődés. A SÉTA erényeként az öntevékenységet, az alkotótevékenységet, az oldott tevékenykedést, a közösségépítést és a szakóraitól eltérő, másféle információszerzést emelték ki a tanárok. A tapasztalatok számos korábbi sejtést alátámasztanak: a programokat a kétféle érdek tartja életben (az újságíráshoz fűződő személyes vonzalom és az ingyenes laphoz, segédanyagokhoz jutás lehetősége), a program fennmaradását kizárólag külső feltételek biztosítják

³¹Gyarmati Szabó Éva: A középiskolai korosztály információszerzési szokásai. Interneten elérhető: http://www.tanszertar.hu/eken/2006_01/gysze_0601.htm (Továbbiakban Gyarmati írásából)

(szerkesztőségek, lapok), bővítése és működtetése egyre nagyobb anyagi ráfordítást igényel a jelenlegi feltételrendszer alapján, bármely külső feltétel megváltozása a program működését veszélyezteti, a csatlakozás deklarálásán kívül nincs feltételhez kötve a programban való részvétel, így kiszámíthatatlan és egyenetlen színvonalú a végrehajtás, semmi nem garantálja, hogy a cél – újságolvasóvá nevelés – rövid és hosszú távon is megvalósul, a tanárok szükségét érzik a szakszerű működésnek.

A programok alkalmazkodnak a fiatalok médiahasználati preferenciáihoz. Segítségükkel egyrészt a nyomtatott sajtó termékeihez való közelebb kerülés érhető el, másrészt könnyebbé válik az életben való helytállás, az információk közötti eligazodás, az anyanyelv folyamatos ápolása és ami a legfontosabb, a tudatos információ-használat. Akármelyik formában kerül is felhasználásra a program, meglehetősen szabadon történik, a tematikából és a segédanyagokból a szükségleteknek megfelelően szemezgetve kerülnek az ismeretelemek alkalmazásra.

3.3. Az önálló tantárgy

A sajtó és nyilvánosság olvasásra nevelési program fejlesztésének keretfeltételeit Eszterág Ildikó foglalta össze, melyben kifejtette a program kettős célját: egyrészt az írott sajtó értő olvasóivá nevelni a fiatalokat, másrészt az írott sajtó felhasználásával a nyilvánosság aktív és tudatos részeseivé tenni őket. Az egyikhez a SÉTA és a HÍD programok szolgálnak előzményül, a másikhoz *A sajtó és nyilvánosság* részletes érettségi követelmény.

A tantárgyi rendszerbe illesztés hivatalos útjainak kiépítésének első eleme volt a 30 és 120 órás továbbképzések akkreditálása, valamint az érettségi követelményrendszer kidolgozása és akkreditálása. A változtatás szükségessé vált a befektetés biztonságosabbá tétele érdekében. Két szükséglet fogalmazódott meg. Egyrészt úgy kellene garantálni a létszám bővülését, hogy az ne generáljon további ráfordításokat, másrészt biztosított legyen a minőség és a tartós fennmaradás követelménye úgy, hogy ne veszítsenek a programok a vonzerejükből (hírlapokban való megjelenés és ingyenes lapok az iskolákban).

Az említett médiapedagógiai akciók tapasztalatainak összesítése nyomán a Magyar Lapkiadók Egyesülete az olvasásra nevelési mozgalmának keretében azt tűzte ki céljául, hogy a nyilvánosság fogalomkörébe tartozó, akár helyi, akár társadalmi szintű jelenségek megértését, azok alakításának módszereit, illetve azok gyakorlását tantárgyi szintre emeli, a sajtó mint oktatási eszköz felhasználásával. Így született meg a 21. században *A sajtó és nyilvánosság* (SANYI) tantárgy (ld. 1. melléklet), melynek bázisiskolája a Madách Imre

Gimnázium és Szakközépiskola lett nem meglepő módon, hiszen évek óta részt vesz az MLE olvasásra nevelési programjaiban egyfajta módszertani kutató-fejlesztő bázisként. Az iskola fenntartója, Salgótarján Város Önkormányzata úttörő szerepet vállalt, mikor megteremtette a lehetőségét az új érettségi tárgy bevezetésének.

Előtte viszont már kísérletként beindították a *sajtó és nyilvánosság (sanyi)* pilot programot 2010 februárjában, ami az önálló tantárgy előfutárának tekinthető. A HÍD és SÉTA programok közös továbbfejlesztését szolgáló, évek óta folyó háttérmunka és pedagógiai fejlesztés eljutott az első „teszt” fázisba. Jelentkezés alapján lehetett részt venni a projekt módszeren alapuló teszt programban. Szakmai képzések és konzultációk segítették a csatlakozók munkáját. Ezt a modultantárgyat 18 tanóra/tanév szerint oktatják. A program lényege egyfajta interaktivitás, illetve felhasználói aktivitás, amelyet az alkalmazott projektrendszer is elősegít. 2010. szeptember 18-án a salgótarjáni Madách Imre Gimnázium az elmúlt években bevezetett *A sajtó és nyilvánosság* tantárgy tanítási és érettségi tapasztalatainak közzétételére és átadására szakmai találkozót szervezett.

Vendégük volt az érettségi előtt álló követő iskolák képviselőiben a kiskunhalasi Bibó István

**3. kép: Fenyvesi Gábor, Jánossy Gábor,
Varga Judit**

Gimnázium igazgatója és két szaktanára, a makói József Attila Gimnázium és a debreceni Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium tanárai. A kiadói szakmát képviselte az Axel Springer Budapest Kft-től Körtvélyesi Csaba tanácsadó, Gajdos István terjesztési és logisztikai igazgató és Farkas Andrea terjesztési koordinátor, a Nők Lapja című újságtól Molnár Gabriella főszerkesztő, Kertész Gábor újságíró,

Szebeni Szabó Róbert fotós és két gyakornok. A helyi nyomtatott sajtót Kopka Miklós laptulajdonos, főszerkesztő, Plachy Péter terjesztési vezető és dr. Csongrády Béla nyugalmazott főszerkesztő képviselte. A konferenciát nem csak a tanító szaktanárok, hanem érdeklődő kollégák is megtisztelték jelenlétükkel.

A rendezvényt a Magyar Lapkiadók Egyesülete támogatta. Kázmér Judit –az MLE főtítkára– külföldi tartózkodása miatt nem tudott személyesen megjelenni, de Jánossy Gábor az Olvasásra Nevelési Bizottság vezetője képviselte az országos szervezetet. Ő adta át Varga Juditnak, a Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola igazgatónőjének a főtítkárasszony

személyes üdvözlő levelét, melyben elismeri és megköszöni az olvasásra nevelés és a tantárgy bevezetése érdekében eddig végzett munkáját. Egy másik levélben az MLE felkéri a Madách Imre Gimnázium vezetését és nevelőtestületét egy Országos Módszertani Központ működtetésére. Az e tárgyból először tartott érettségi vizsgák tapasztalatairól tartottak előadást a bázisiskola két évfolyamán tanító tanárai Kele Szabó Ágnes, Somodiné Gubányi Gabriella és Radnai Zsuzsanna. Ismertették a helyi tantervet, a tanmeneteket, az érettségi menetét. Ezek után következett az érettségi projektmunkák értékelése, a szóbeli vizsga esetértelmezési és közszereplési, sajtókommunikációs feladatrészeinek bemutatása, majd az idei érettségi eredményeinek ismertetése. Szó esett a külső kapcsolatok – nyomdai és szerkesztőségi látogatások, kiadók és újságok képviselőinek előadása – fontosságáról is a konferencia lezárása előtt.

A konferencia második részében Jánossy Gábor ismertette az MLE olvasásra nevelési elképzeléseit, programjait. Eszterág Ildikó – egyetemi docens, programfejlesztő – adott átfogó tájékoztatást a kidolgozás és kipróbálás alatt álló modulokról, a fejlesztés szerkezetéről és alapelveiről. Ezt követően Molnár Gabriella a Nők Lapja főszerkesztője az újság közeljövőben történő arculatváltásának lényegi elemeiről tartott előadást. Körtvélyesi Csaba az Axel Springer Magyarország Kft. tanácsadója kiadói szemszögből értékelte a kapcsolódó programok támogatásának jelentőségét. A műhelymunka bevezető részében a tavaszi érettségi három projektmunkáját mutatták be gazdáik, az akkor 13. évfolyamos Dénes Lilla, Szöllös Diána és Végh Brigitta. A vendégek és a házigazdák cseréltek gondolatot a szakmai beszélgetésen.

Tavasszal tesztelték a 9-10. évfolyam számára készült hat darab projekttervet. Tematikája tartalmaz olvasást, szövegértést, értő olvasást rendszerezést, feldolgozást, véleményalkotást szövegképzést, önkifejezést, önérvényesítést. A középiskola első két évfolyamában a szövegértésre, a nyelvismeretre, a szövegalkotási folyamatokra koncentrálnak. A tantárgy mellett a mai napig is jelen van időszakosan az iskolában. Ezáltal nyernek betekintést a tanulók a fakultáció alapjaiba, ahol a 11–12. évfolyamban a nyilvánosság, a szociális és állampolgári kompetencia, a demokrácia, önismereti, etikai kérdések, valamint az egyén szerepei, illetve a társadalmi szerepvállalás kerülnek fókuszba. Segít összerakni a világról való tudást, újabb lehetőséget kínál az információszerzéshez, szűri és értelmezi az információmennyiséget, segíti az értékelő-kritikai attitűd kialakulását, felkészít a nyilvánosság „kezelésére”.

Maga a tantárgy integráló, modellje a projektorientált oktatás megvalósíthatóságának, ez a forma alkalmas a tanulók képességeit és ismereteit differenciáltan kezelni (ld. 3. melléklet). A tanuló folyamatosan választhat a feladatok és megoldásmódozatok közül tetszés szerint, a partnerviszonyt képviselő pedagógusok segítségével, mentorálásával. A szükséges alapismereteket elsősorban az ember és társadalom műveltségterület: a történelem, a társadalomismeret, emberismeret és etika, valamint a magyar nyelv és irodalom és a mozgókép-kultúra kínálja. De alkalmas olyan tematikus modulok beépítésére is, amelyek tartalma a sajtóban megjelent írásokra épül. Ugyanakkor matematikára, művészeti elemzésre, és egyéb praktikus tudásra épülő jelenségértelmezés is történik. Alkotói folyamat részesévé teszi a diákot, amelynek tárgya a közügyekben részt venni készülő leendő felnőtt, az eredménye pedig a citoyen, aki motivált az autonóm, felelősségteljes cselekvésre, képes a legalapvetőbb kommunikációs technikák alkalmazására, és a társadalmilag elfogadott viselkedés szabályai szerint szerepel a szűkebb és a szélesebb nyilvánosság előtt. A bázisiskolában a 11. és 12. évfolyamon heti két órás fakultáció keretében történik a tantárgy oktatása. Így készülnek fel a tanítványok az érettségi vizsgára, aminek metodikája újszerű, korszerű, s igazodik a tantárgy interdiszciplináris jellegéhez.

A kétéves képzés tapasztalatai alapján a Magyar Lapkiadók Egyesülete a tantárgyat felvevő iskolák körének jelentős kiszélesítéséhez látott hozzá Salgótarján mint módszertani központ részvételével, megfelelő szakmai támogatást nyújtva az érdeklődő oktatási intézményeknek. 2010-ben csatlakozott a makói József Attila Gimnázium, a debreceni Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium és a kiskunhalasi Bibó István Gimnázium, majd egy évvel később a budapesti Európa 2000 Közgazdasági, Idegenforgalmi és Informatikai Középiskola. Tehát jól látható, hogy jelenleg a bázisiskolák hálózatának kiépítése zajlik. Ezek az intézmények a jövőben területi módszertani központként működve hivatottak arra, hogy továbbítsák az elméleti és gyakorlati tudásanyagot, valamint az alkalmazástechnikai tapasztalatokat a környező iskolák számára. Az eddig felsorolt médiapedagógiai akciók - Jánossy Gábor szavaival élve - abból a célból jöttek létre, hogy a fiatalok megalapozottan tudjanak saját véleményét formálni, azt megindokolni, megvédeni, mindezt kulturáltan, pártállástól függetlenül, cél, hogy a fiatalok értékeket ismerve meg tudják választani az értéket az értéktelentől, a talmitól.

Ahol nem önálló tantárgyként, hanem valamely más tárgy vagy tárgyak anyagába épülve jelentek meg az új projektelemek, mind a diákok, mind a pedagógusok sikereiről számolnak be. Vannak azért megoldandó vagy kidolgozandó feladatok, de a

partnerpedagógusok rendkívül együttműködőek. Az évek folyamán az ő munkájukkal születtek meg azok a dokumentumok, amelyekből az eszközforrások gyűjteményét felvázolhatom.

3.3.1. A kerettanterv

A sajtó és nyilvánosság tantárgy létrejött, mert a hagyományos tantárgyakban a világról való tudás széttöredezetten, gyakran a tanulók számára összerakhatatlanul jelenik meg. Az infokommunikációs környezetben az információmennyiség szűrése, értelmezése, a személyes viszonyulások kialakítása, az értékelő-kritikai attitűd nélkül kiszolgáltatottá válik a polgár. A nyilvánosság határainak kitágulása megadja az elvi lehetőségét annak, hogy a polgár részt vegyen a szűkebb-tágabb környezete ügyeiben, hogy ne csupán elszenvedője, hanem alakítója legyen ezeknek.

Jelen kerettanterv a tananyag felépítésén és felosztásán, az időkereten illetve a követelményeken kívül javaslatot tesz a feldolgozás módjára és az értékelésre is. A tanév 64 órája heti két órában oszlik meg. A kerettantervet az iskolák saját viszonyaikra adaptálhatják. A tárgyból középszintű érettségi vizsga szervezhető, ha az iskola önálló tárgyként beépítette a programjába úgy, hogy a szabadon felhasználható órakeretéből kiegészíti a tantárgy óraszámát, és – a helyi tantervben meghatározottak szerint – legalább két alkalommal év végi osztályzatot ad belőle, valamint a teljes tanulmányi idő alatt legalább százharmincnyolc órában tanítja. Az iskolai tantárgykeretbe többféleképpen illeszthető, összekapcsolható más tantárggyal, illetve modultantárggyal, az iskola szabadon felhasználható órakerete terhére önálló tantárgyként bevezeti. Elsődleges célcsoportja a 11–12. évfolyamos korosztály.

3.3.2. A bázisiskola tanmenete

A legfrissebb, azaz a 2012/2013 tanév 11. osztálynak íródott tanmenet témái között szerepelnek az állampolgári ismeretek (állam és alkotmány, politikai rendszer, magyar államszervezet, választási rendszer), grafikonkészítés, önkormányzatok, emberi és állampolgári jogok, újságbemutató, média-jelenségek (lapszemle, ismerkedés az érkező újságokkal), közéleti személyiség és a „celeb” közti különbségek, sajtóműfajok. Továbbá véleményalkotás a nyilvánosság előtt, karmák, gondolatok a szegénységről, szerzői nevek, médiaipari együttműködés, a nyilvánosság eszközrendszere, alkotmányos jogok, a sajtó, statisztika, Európai Unió, polgári demokrácia, nemzetek jelleme, karakterek, kulturális különbségek, sajtótörténet, a magyar sajtó története, virtuális látogatás a Széchenyi Könyvtárba, interjúkészítés, magyarországi médiavállalkozások. A városházára is

ellátogatnak, előadást hallgatnak meg a kiadói szakmáról. A fakultációs alkalmak keretében érintik a nyomtatott és az elektronikus sajtó jelentősége, a kommunikáció verbális és nonverbális formái (gesztusok, jelek, mozdulatok), szerepjáték, diktatúrában, demokráciában lévő gesztusok témákat is. Készítenek két perces felvételeket, filmet is néznek (Orson Welles: Az aranypolgár (Citizen Kane), 1940), melyet elemzéssel zárnak. Az év végi projekt-feladatok bemutatásával zárul a tanév. A jelenlegi projektfeladatok között négy lehetséges feladat szerepel, többek között „A közintézményekben tilos a dohányzás” című közvéleménykutatás, „Miért tűntek el a graffitik?” című interjú történeti áttekintés, „A média nyelvvalakító szerepe” esszé, „Sztár vagy celeb?” esszé írása.

A 12. osztályosok érettségi tájékoztatón vesznek részt, az előző év végi projektek általános jellemzőit, erőnyeit, hibáit összegzik. Megbeszélik a projektfolyamat jellemzőit, a produktum létrehozásának tartalmi, formai követelményeit. A tanmenet a következő témákat tartalmazza: reklám a sajtóban, reklámtörténet, reklám és marketing, gazdasági szerep, hatékonyság, reklámstratégiák, hirdetés a sajtóban, hirdetési kategóriák, megjelenési módok, laptípusok, az elektronikus sajtó, média digitalizációja, e-journal, digitális sajtó, on-line újság, demokráciaismeret, aktuális magyar társadalmi probléma feldolgozása, aktuális külföldi társadalmi probléma feldolgozása, politika a médiában, a sajtó jogi szabályozása, törvények és joghézagok, hatalmi ágak intézményei, működése, a média, mint negyedik hatalmi ág általános jellemzői, nyilvánosság és közvélemény, a közvélemény- kutatás célja, módszerei, kapitalizmus, feudalizmus, diktatúra, demokrácia, a nyilvánosság rétegei, intézményei, a nyilvánosság szintjei, mediatizált közélet, manipuláció, polgári demokráciák jellemzői, a nyilvánosságra tartozó és nem tartozó témák, érettségi konzultáció, a diktatúra és a demokrácia nyilvánossága, a média és a hatalom viszonya, célközönség, szamizdat, a nyilvánosság és a tiltás, statisztika a sajtóban, táblázatok, grafikonok, diagramok az újságokban, elemzés, értelmezés, statisztika a sajtóban, nyomdatechnikai eljárások, városházi látogatás, szerkesztőség és kiadó kapcsolata, napilap szerkesztőségének felépítése, nyomdalátogatás, kritika, olvasói levél, hivatalos levél, beadvány írása, médiareprezentáció, a szereplők megjelenésének eszköztára, statisztikai adatok, médiaipari együttműködés. A projektmunka lehetséges témakörei és feladattípusai: „Az én újságom” témán belül a HVG, IPM, Szabadföld, Édes Anyanyelvünk, Nők Lapja Egészség újság valamelyikéről kell esszét írni, vagy „kulturális élet lakóhelyemen” témáról, vagy „tematikus hét a MIG-ben” címűről, amelyben értékelni kell, hogy a tematikus hét rendezvénysorozata hogyan illeszkedik az iskola hagyományrendszerébe.

3.3.3. A középszintű érettségi

Az érettségi követelményrendszere minden olyan elemet magában foglal, amely releváns jellemzője a HÍD és SÉTA programoknak is. Az írásbeli érettségi három választható projektfeladatból áll, kettőt a nevelőtestület jóváhagyásával a Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola szakmai közössége határoz meg, a harmadik téma nem központilag meghatározott, az iskolák helyileg jelölik ki. Összesen 75 pont érhető el, 60 pont a projektmunka (40 pont a kész produktum, 20 pont a projektkészítés folyamata), 15 pont a munkanapló. A projektmunka tartalmának értékelésekor figyelembe veszik a téma komplexitását, hipotéziseket, bizonyításokat, a téma újszerű megközelítését, szakirodalmi vonatkozásokat, nyelvi megformáltságot, szerkezetet, a végső megjelenítés minőségét. A projekttevékenység folyamatának értékelésekor számít a hipotézis kialakítása, a tervezet elkészítése, az ismeretszerzéshez szükséges anyagok megválasztása, a nyers változat, a mintafejezet minősége, a munkamenet tervezése, az ütemezés betartása. A munkanapló értékelésekor a projekt fázisainak megjelenítése, az egyéni kutatómunka megjelenítését minősítik. A dolgozat nem fogadható el, ha a terjedelme nem éri el a vizsgaleírásban meghatározott minimumot, illetve ha kézzel íródott.

Az első érettségizők, a bázisiskola mind a húsz tanulója sikeresen teljesítette a 2010/2011-es tanévben a projektmunka témaköreit és feladattípusait. Munkájukat április 28-án kellett leadniuk, írásos vizsgamunkát vagy elektronikus feldolgozást. A projektmunka témái között szerepelt „Az én újságom” témájú interjúkkal tűzdelt esszéírás, amely a HVG, IPM, Heti Válasz, 168 óra vagy az NG KIDS újság valamelyikéről szólhatott, de az érettségizők választhatták a „Színházi élet városunkban/lakóhelyünkön” témájú elemzést is. A projektmunka 2010-es témakörei és feladattípusai között „Az én újságom” témájú napi- vagy hetilapról szóló esszé, az irodalmi élet városunkban témájú esszé vagy a XX. században Magyarország és Görögország kapcsolatáról szóló esszé szerepelhetett szabad választás alapján. A 2011/2012-es tanévben „Az én újságom” témájú esszé témája a HVG, IPM, Szabadszavak, Édes Anyanyelvünk, Nők Lapja Egészség valamelyikéről szólhatott, de választható volt a „Kulturális élet lakóhelyemen” témájú elemzés is. A középszintű szóbeli vizsga tételsorainak összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. Ez a vizsga három, jól elkülöníthető részből áll, a projektmunka megvédéséből és két tételsorból, ezek esetelemzések. Az „A” tételsor 10% demokráciaismeretet tartalmaz, a polgári demokrácia nyilvánossága 30% , a magyar sajtó legutóbbi fél évszázada 60%. A „B” tételsor közszereplési, sajtókommunikációs gyakorlatból áll. A projektmunka egészére 75

pont adható, ebből 30 pont az esetértelmezés (tartalom, szaknyelv, nyelvhelyesség), 30 pont a közszereplési és kommunikációs gyakorlat (tartalom, formai követelmények, előadás, szaknyelv, helyesírás, nyelvhelyesség), 15 pont a projekt megvédése (projektmunka lényegre törő összefoglalása, előadásmód, nyelvi megformáltság).

A 2012/2013-as tanév őszi féléve a gimnáziumban igen kedvezően indult. A 72 óra kompromisszum nélkül akció keretében a diákok részt vettek önkéntes formában a hírlevél megszerkesztésében (ld. 11. melléklet). Ők maguk mentek ki a terepekre, hogy beszámolójukat megírják, majd összefogva megtervezték és megvalósították a hírlevelet fotókkal tűzdelve. Salgótarján harmadszor csatlakozott ehhez az országos kezdeményezéshez, a sanyisok pedig először vettek részt ebben a programban. Néhány héttel később következett néhányuknak az érettségi. A 11. és 12. sanyis tanulók közül többen részt vesznek az iskolaújság szerkesztésében. Mindezek az önkéntes munkák jó kiindulási pontot, legalábbis ihletet adhatnak a tavaszi érettségi választott témájához, sőt segítik a pályaaorientációt, a társadalmi szerepvállalást is.

Az első érettségizők szerint hasznos a tantárgy, mert növeli az általános műveltséget, kreativitásra épít, gondolkodásra ösztönöz, megismerkedhetnek az újságírás és a média rejtelmeivel, elérhetőbbé teszi a diákok számára azokat a dolgokat, amelyeket eddig csak képeken vagy a televízióban láthatnak, a munkatalálást megkönnyítheti, segít megérteni a mindennapi történéseket, tudatosabban nézni, olvasni, hallgatni a különböző médiumokat, átlátni a történéseket és belátni, hogy nem szabad mindent önmagában elhinni, érdemes gondolkodni. Kiváló lehetőség a nem szó szerinti tanulásra, az érettségi projektfeladatoknál ők oszthatják be az idejüket, és segédanyagokat is kapnak hozzá, ráadásul több témakör közül lehet választani. Nem egysíkú tudást ad, hanem többreüt, és az élet minden területén hasznosítható információkat közvetít a tanulónak, fejleszti a beszédkésztséget, íráskésztséget, helyesírást. Érdekes volt számukra, hogy elmentek különböző programokra (pl. közgyűlés, nyomda-, szerkesztőseglátogatás), és ezeket később be kellett mutatni, érdekes feladatokat oldhattak meg, manipulálási eszközökkel ismerkedhettek meg, több tanár is tanította őket, egyéni kutatómunkát végezhettek, részletes tananyagot dolgoztak fel együtt és újságok főszerkesztői látogattak el hozzájuk. Elmondásuk szerint olyan emberekkel találkozhattak, akikkel valószínűleg az életben nem találkoztak volna és olyan helyekre is elmehettek, ahova maguktól nem biztos, hogy elmentek volna.

Valakinek az okozott nehézséget, hogy nem indultak a résztvevők azonos szintről, nem mindenki vette komolyan a tárgyat, az írásbeli témák közül nehezen tudott választani, néhány

diáknak a nyilvános szereplés jelentett kihívást, vagy épp a délutáni koncentráció, többféle témát átfog ez a tantárgy, nehezebb meglátni az összefüggéseket. Volt olyan, aki számára nehéz volt a projekttema kiválasztása, mert kevesellte a lehetőségeket, egyik tanulónak például a sajtótörténet megtanulása okozott nehézséget, vagy épp a szóbeli érettségi, volt olyan tanuló is, aki nem érezte egyik érettségi témát sem magához közelinek. Volt, aki kíváncsiságból, volt, akit kifejezetten érdekelt a sajtó és média világa, volt, aki továbbtanulási szándékkal választotta a fakultációt, esetleg kifejezetten a kínált témakörök miatt. Többen gondolták úgy, ha újra lehetne kezdeni, akkor nem vennék időnként félvállról, többet tanulnának, hogy több sikerük legyen. A tanulók javaslatai többnyire megegyeztek. A csoportmunkát megkedvelték, gyakrabban részt vettek volna ilyen típusú munkaformában, ezenkívül nem számítottak arra, hogy két év leforgása alatt ennyi információhoz és tudáshoz lehet jutni, vagy hogy egyáltalán ötösrre lehet a tantárgyból érettségizni (ld. 2. melléklet).

3.3.4. További eszközforrások gyűjteménye

Megfigyeltem az évek alatt, hogy vannak olyan esetek, amikor egy diák szeretne az említett programok valamelyikének részese lenni, viszont nem hívta a tanára, ő pedig nem szólt bátortalanságból. Tegyük fel, hogy azért nem kapott invitálást, mert az iskolában nem teljesít igazán jól, nem kiemelkedő képességű és sorolhatnám tovább az esetleges felmerülő feltételezéseket. Bármeddig is kezdeném „ha” kötőszóval gondolataimat, végül egy egyszerű kérdésnél állnék meg: miért nem indulhatnak a gyerekek azonos eséllyel ezekben a programokban? Azért merem ezt a kérdést feltenni, mert a kutatásaim alatt, számos fiataltól hallottam, hogy ők utólag értesültek ezekről a lehetőségekről, vagy nem is hallottak róla. Tehát ez a személyes példa alátámasztja a tájékoztatás elhagyhatatlanságát.

Fontosnak tartom azt, hogy a pedagógusok a sajtót ne tárgyként, hanem eszközként alkalmazzák munkájuk során, mellyel a tanulók élhetnek, vagy akár el is utasíthatják. Az eszközhasználathoz egyre több segédanyag készül, megtalálhatóak például a HÍD és SÉTA füzetek, az évek folyamán megszerkesztett modulleírások. A bevált óravázlatok nagy segítséget nyújthatnak a pedagógusoknak, hiszen a túlterheltség miatt nem mindig van még arra is idő, hogy saját kreatív feladatsorokat alakítsanak, más forrásokból szemezgessenek, akár projekteket alkalmazzanak. Bár azzal tisztában vagyok, hogy az osztályfőnöki órák sokszor a kikerülhetetlen hiányzásokkal, szervezési tervezési feladatokkal, osztálykirándulás szervezésével telnek el, ennek ellenére sem kerülhetőek el a szociális kompetenciafejlesztése az osztályközösség és az egyén fejlődése céljából. 10. osztályban egyébként is téma a

fakultációválasztás, fontos akkor is a közösségfejlesztés, a személyiségfejlődés segítése, éppen ezért egy 45 perces óra keretében a tudatos médiafogyasztóvá válás lehetőségeiről szóló tanóra hatékony és aktuális az osztály javára. Ismét megemlíteném példának a mellékletben található óravázlataimat, illetve a 90 perces modult, ami igény szerint többféleképpen is variálható. Több órás projekt- és modultervek is készültek a tantárggyá válás folyamatában, iránymutatás és teljes forgatókönyvek vehetők igénybe mintaprojektként használva: például egy teljes újságkészítési folyamatot csinálnak végig a fiatalok. A végeredmény lehet egy nyomtatott termék, betördelt lap vagy egy konkrét forgatókönyv – tulajdonképpen mindegy, ez a helyi adottságoktól függ. A folyamat a fontos, hogy rendszerező gondolkodással struktúrába tudjanak foglalni írásokat, gondolatokat a diákok.

A következő mintaprojekteket kis betűkkel írt „sanyi”-nak nevezik a bázisiskolában. Kele szabó Ágnes beszélgetésünk során hangsúlyozta, hogy ezen múlik jelenleg az egész tantárgy sikeressége, a résztvevők itt tapasztalhatják meg igazán, hogy miről szól az önálló tantárgy. Hozzáteszem, hogy a „sanyit” is fel kell vezetni, amihez ismét csak ajánlani tudom a 45 vagy 90 perces óravázlataimat, vagy esetleg a már mások által kidolgozott létező anyagokat, amelyek létezése nincs kizárva. Tehát ezt 9. vagy 10. osztályban minimum 45 perc keretében ajánlott megtenni. Ezután pedig *javasolt a sajtó és nyilvánosságra épülő projekt* 9-10. és 11-12. évfolyam moduljait kipróbálni, mivel több különböző tanóra anyagához illeszthetők. A mintamodulok tartalmazzák a tartalmi összefoglalót, tantervi kapcsolódásokat, szükséges előismereteket, szükséges képességeket, a projekt célját, meghatározását, produktumát, értékelési szempontokat, a projektfolyamat részletes leírását, tanári előkészületeket (segédanyagok listáját, tevékenységeket), mellékleteket, amelyeket nyilván folyamatosan frissíteni, aktualizálni. Ezenkívül a differenciálási lehetőségeket, tanulásszervezési eljárásokat, módszereket (frontális munka, páros munka, munka nagycsoportban, reflexiók, egyéni munka, önálló kutatás, definíció keresése, disputa, csoportmunka azonos szöveggel, változó feladatkártyákkal, kooperatív tanulásszervezés, drámajátékok, szerepjáték, csoport- és párkötési módozatok). A tanulók produktumaikat előkészítik, megvalósítják, a végén közösen értékelik a teljesítményt.

A 9-10. évfolyam részére jelenleg hat mintamodul érhető el. „Miújság” nevet viseli az egyik mintamodul, szűkebb környezet sajtótermékeinek megismerésének céljából íródott 9-10. évfolyam részére. A tervezett időtartam 16 óra (8 foglalkozás). A tanulók felkutatják szűkebb környezetük sajtótermékeit, beható ismereteket szereznek róluk. Az újságokat többféle szempontból elemzik, majd megszerzett ismereteiket rendszerbe, táblázatokba

foglalják, hogy áttekinthetőek legyenek számukra a jó sajtótermékhez szükséges elemek. Interjút készítenek az általuk választott helyi újság egy munkatársával. Bemutatják a helyi lapokat. Ismereteiket, tapasztalataikat felhasználva megalkotják saját újságjukat.

A „MÉDIGAZ” – a média-valóság mintamodul 12 órára tervezett (6 foglalkozás). A cél között szerepel, hogy a tanuló tanulmányozza, értelmezze a média és a valóság viszonyát, fedezze fel jellemzőit, szabályait. Személyes tapasztalatai és szerzett ismeretei alapján értse és tudja alkalmazni a valóságközvetítés mediális technikáit. (Ne hagyja magát becsapni.) Az órák az információforrások készségszintű kezelését, kép és valóság, hangzó anyag és valóság, film és valóság, nyomtatott szöveg és valóság összefüggéseinek vizsgálatát, hatásmechanizmusának megismerését, szabályainak feltárását, konkrét példákon keresztül általános jellemzők felfedezését, tapasztalást, szórakozást, játékot, szövegelemzést (állóképi, mozgóképi és nyomtatott), szövegalkotást, előadást tartalmazza. Produktumai közé tartoznak a szóbeli, írásbeli elemzések, következtetések, szövegalkotás képek alapján, hírösszefoglaló készítése, hírelemzés, szövegelemzés, álhírek konstruálása, szöveg kiegészítés, képtársítás, önértékelés, csoportértékelés, szövegalkotás különböző szemszögből.

„Minthalenne – A virtuális valóság időtartama” 12 óra (6 foglalkozás, 4 etap). Célja, hogy a tanuló tanulmányozza, értelmezze a virtuális valóság meghatározását, felfedezze a jelenség lényegét, személyes tapasztalatai alapján, kutatás, ismeretszerzés után értse és értelmezze a virtuális valóság különböző megjelenési módjait, felhasználhatóságának lehetőségét. Tartalmazza az információforrások készségszintű kezelését, az életmód, közösség, kommunikáció összefüggésének, egymásra hatásának értelmezését, a feladatok során ön- és társismereti, kommunikációs képességek fejlesztését, közösségépítést, a közösség, virtuális közösség mibenlétének elemzését, egy művész virtuális világának megismerését, saját világunk megfejtését, szűkebb és/vagy tágabb környezet megismerését, bemutatását, a napilapok, hetilapok, folyóiratok írásai által közvetített, létrehozott világ felfedezését és értelmezését, virtuális „bejárással” iskolájuk bemutatását, on-line tartalommal virtuális lapszám készítését. Produktumaként kijelöl közösségtáblázat készítését környezetünkről, közösségtáblázat készítését a tanulók szüleiről és önmagukról, önjellemzést kontra a társak jellemzését, szövegalkotást az újságok által kreált világról, virtuális iskola bemutatót, virtuális lapszámot

„A lapkiadás mint gazdasági vállalkozás” című projekt munka során a diákok a nyomtatott sajtó előállításának gazdasági vonatkozásait ismerik meg. A projektvezető tanár moderálása alatt önálló kutatómunkával összegyűjtik a sajtótermékek tartalmi és technikai

előállításának és kiadásának költségeit, valamint a lehetséges bevételi forrásokat; felvázolják egy fiktív lapszerkesztőség felépítését és munkatársainak tevékenységét; végül a csoportos projekt munka produktumaként előállítanak egy laptervet és munkanaplójukban annak költségvetési háttérét. A tervezett időtartam tíz óra. A projekt célja az, hogy a diák ismerje meg a sajtóvállalkozások bevételi forrásait, költségtényezőit, a lapot létrehozó szerkesztői gárda feladatait, a lapkészítés folyamatát, s ennek alapján legyen képes kooperációban egy egyszerűsített folyamat megtervezésére, modellálására. A produktuma egy lapterv és az annak háttérműveleteit, az előkészítő munkákat dokumentáló munkanapló.

„Viselkedj okosan! - Ne csak tudd, hanem tedd is, amit helyesnek tartasz, és amit annak tart a körülötted lévő világ!” öt órára épített mintamodul a verbális és non-verbális kommunikáció képességét fejleszti. A várt eredmény az egyén nyilvánosság előtti önszabályozó magatartási képessége, mely esélyt ad a sikeres társadalmi beilleszkedésre. Az ilyen magatartás bizalmat kelt a partnerekben, belépőt ad a sikeres munkavállalásra, útravalót nyújt a konstruktív társadalmi és közéleti, kapcsolatokhoz.

„Kire tartozik?” 12 órás mintamodul a nyilvánosságra tartozó és oda nem illő témák szétválasztására épül. A diákok hétköznapi ismereteikre építve indulnak el a nyilvánosságra tartozó témák felé. Az azzal kapcsolatos saját, társas tapasztalataikat szembeállítják, érveket ütköztetnek, és értelmezik azokat, következtetéseket vonnak le a nyilvánosság színterén kialakult jellemző viták, konfliktushelyzetekben alkalmazható stratégiákat illetően. A projekt produktumaként *Disputát kell készíteni a négy különböző tételmondatról*. A tételmondatokat a diákok csoportmunkában készítik elő. A *Disputa* párhuzamosan két külön csoportban zajlik, a szerepek mindig változnak és a külső megfigyelők, a bírók, valamint a résztvevők maguk is értékelik a feladatmegoldást. A tételmondatok egy megjelenés előtt álló diákújság fő irányelveit tartalmazzák.

A 11-12. osztály moduljai is érdekesek. „Egy a valóság s ezer a ruhája” tervezett időtartama 5 foglalkozás (10 óra). A projekt célja, hogy a különböző sajtótermékek tanulmányozása/elemezése során a tanuló ismerje fel, és tudja elkülöníteni a tájékoztató jellegű írások valós és a reklámok sajátos, mesterkélt világát. Megismerkednek a tanulók az újságokban megjelenő valóságábrázolás módjaival, miközben megtanulják felismerni ezek igazságtartalmát. Az elemzések során tudatosítják a hír és a reklám műfaji sajátosságait, tulajdonságait. Ismereteiket rendszerbe, táblázatokba foglalják, hogy áttekinthetőek legyenek számukra. Ezeket felhasználva írhatnak összegző esszét a „A valóság egy nézőpontból történő ábrázolása hogyan változtatja meg annak igazságtartalmát?” témában a hírek valóságot

tükröző és a reklámok kreált világát összehasonlításával, vagy készíthetnek szóróanyagot a település vagy az iskola számára, vagy memóriajátékot készítenek hírrel és a hozzá tartozó reklámmal. „A közvélemény fogalma” című 13 foglalkozásra épülő projekt munka során a diákok a közvélemény lehetséges meghatározásmódját, a közvélemény kutatásának nehézségeit és ellentmondásait ismerik meg. A projektvezető tanár irányítása alatt önálló kutatómunkával információkat szereznek a közvélemény-kutatás formáiról és módszereiről, a kérdőívkészítésről és a kérdezés technikáiról, végül a csoportos projekt munka produktumaként előadnak egy prezentációt kutatásaik összegzéséről és elkészítenek egy művészi jellegű (fotó, film, animáció, tárgyi kiállítás, saját irodalmi alkotás stb.) bemutatót, amelyben az új ismeretszerzés során őket ért benyomásokra reagálnak. A projekt célja az, hogy ismerje meg a tanuló a közvélemény fogalmát, a közvélemény-kutatás formáit, módszereit, valamint ezeknek kritikus pontjait, önellentmondásait is, s ennek alapján legyen képes kooperációban egy egyszerűsített folyamat megtervezésére, modellálására. A 6 órára épülő „A nyilvánosság rétegei” projekt produktuma egy helyi témában kampányterv és a kampány kommunikációs eszközeinek felhasználását dokumentáló és bemutató, meggyőző erejű, információgazdag prezentáció. A foglalkozások ideje alatt olvasói leveleket írnak, színárnyalatokkal, stílusárnyalatokkal ismerkednek meg, összegyűjtik az információkat arról, hogyan mutatkozzunk be a nyilvánosság előtt, illetve közérdekű témában nyilvános kampányt szerveznek, amire két hét áll rendelkezésre. „Egy disputa lehetőségei” modul tanórába illesztve vagy tanórán kívüli tevékenységként is megvalósítható, megközelítőleg hat 45 perces óra alatt. A projekt produktuma egy megvalósított disputa. A projekt segítségével el kell jutnia az egyes tanulóknak a kommunikáció folyamat- tényezők- szereplők- szabályozási mechanizmusok megismeréséhez.

A pedagógiai megújulás egyik eleme lehet, a tananyagtartalmak folyamatos frissítési lehetőségének biztosítása, életközelsége, a gyerekek tapasztalataira, tevékenységére való építés, illetve azoknak a tanulásirányítási módszereknek, eljárásoknak, technikáknak, munkaformáknak az alkalmazása, amelyek a gyerekek tevékenységére, önállóságára, tapasztalataira építenek. Hozzájárul a tantárgy létének megcáfolhatatlanságához az is, hogy az MLE a mai napig hirdet pályázatokat a mintamodulok számának növelése érdekében, pénzjutalmat is ad a jó minőség, a hatékonyság, az elismerés és jutalmazás érdekében (ld. 9., 10. melléklet).

4. Tantárgy a diákokért

4.1 Kérdőív a bázisiskolában

A bázisiskolában megfigyeléseim, hospitálásaim (12. melléklet), tanóráim és az önkéntes munka koordinálása által közelebb kerültem a tárgyalandó tantárgyat tanuló diákok életéhez, ízelítőt kaptam gondolkodásukról, munkájukról. A kérdőívre (ld. 4. melléklet) adott válaszok további hasznos adatokkal, eredményekkel egészítik ki a megfigyeléseimet.

A madáchos diákok közül 20 főből 17-en töltötték ki a kérdőívet, a tantárgyról alkotott

1. diagram

véleményükre voltam kíváncsi, arra, hogy hol hallottak róla, miért tartják hasznosnak, kiknek ajánlják, változott-e életük a tudatos médiafogyasztóvá nevelés folyamatában, illetve kedvenc újságaik és előfizetett újságaik nevét kérdeztem meg. Hat fiúról és tizenegy lányról van szó a nemek megoszlása szerint, egy fő

a 12.c, három fő a 12.b, négy fő a 12.d és 9 fő a 11.b osztályból. Leginkább a humán érdeklődésű tanulókat érdekli ez a fakultáció.

A következő instrukció szerint be kellett fejezni a megadott mondatot. A tanulók válaszaikat x-szel jelölték, több válasz is érkezett. A befejezendő mondat így hangzott: „A sajtó és nyilvánosság” tantárgyról információt kaptam...” A tantárgyról leginkább az egyik középiskolai tanáruktól hallottak a tanulók és osztályfőnöki órán. Jelölést kapott a több tanártól az iskolában, baráttól, ismerőstől is, egyetlen egy tanuló jelölte, hogy szülőitől, szakórán, illetve plakátról viszont senki sem kapott tájékoztatást. Ketten pedig kifejezetten a honlapon keresték az információkat.

Az ötödik kérdésre („Miért választottad ezt a tantárgyat?”) több válasz is adható volt.

2. diagram

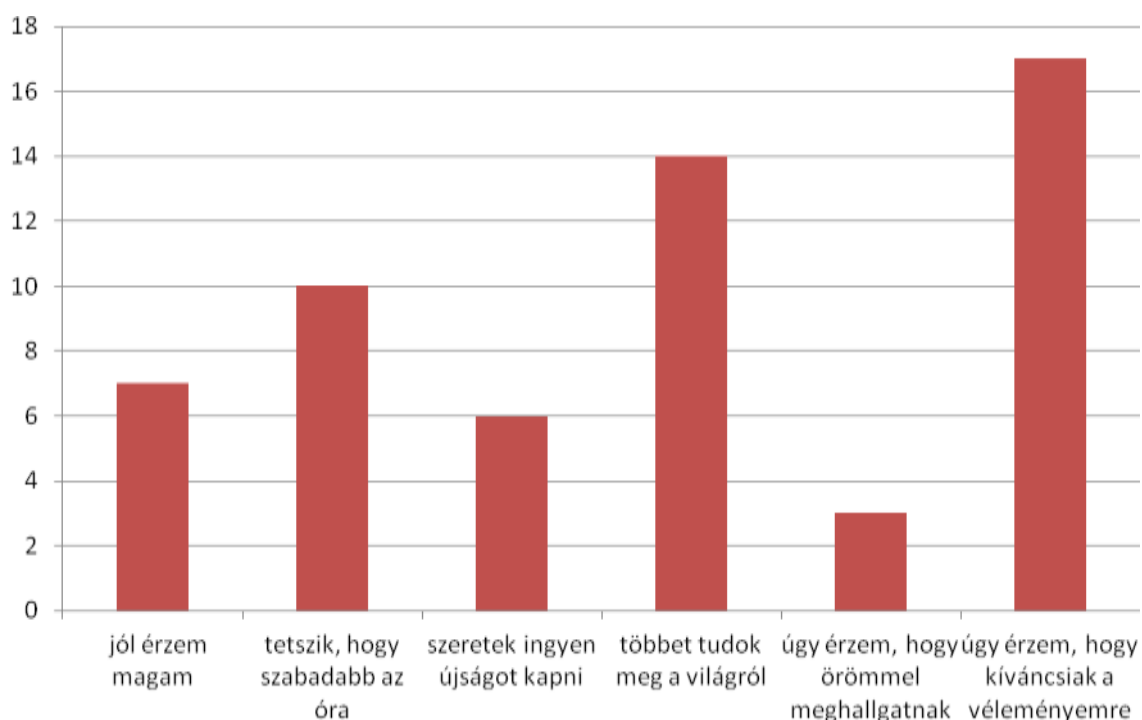
A második diagramról leolvasható, hogy legtöbben érdeklődésből választották a tantárgyat, előnyösnek tartják belőle az érettségit, úgy gondolják, hogy a választott fakultáció segíti őket a továbbtanulásban. Mivel egy érettségiző csoport tapasztalataira támaszkodhatnak jelenleg a tanulók, ezért érthető, hogy a válaszadók 35%-a kíváncsiságból kezdte el tanulni a tanegységet. A negyedik helyen a szimpatikus a tanár válasz kapott jelölést. Ennek alapján arra lehet következtetni, hogy a tanár személyiségjegyei meghatározóak, *a saját és nyilvánosság* tantárgyhoz való viszonya, tanulókkal való bánásmódja, és a tananyag közvetítésének formái sokat számítanak a tanulóknak. A dolgozatban már kitértem arra, hogy mennyire fontos a tanári szerep a médiapedagógiai oktatásban és nevelésben, a válaszok igazolják a leírtakat. Jó szabadidőtöltésnek is tartják ezt a lehetőséget. Ketten jelölték be, hogy könnyű az érettségi és hogy javítja az átlagot. Az érettségi követelményeit már bemutattam, a készülést a projektszerű feladatmegoldások és a részletesen kidolgozott tételek segítik, ez a diákok számára vonzó. Egy fiú például azt állította, hogy a tantárgy miatt választotta az iskolát.

A diákok céltudatosak, körvonalazódott számukra pályájuk útja. Erre világítottak rá a „Továbbtanuláson milyen szakokon képzeled el?” kérdésre kapott válaszok. Szerepelt a válaszok között az agrár, táncművészet, rendezvényszervező, újságírói, reklám, marketing, pszichológia, pedagógia, kommunikáció és médiatudomány, anglisztika, rendező, honvédtiszt, fizika, matematika, biológia, történelem, magyar nyelv. A válaszok jellegzetessége az, hogy a humán érdeklődésű diákok választották leginkább a fakultációt,

illetve azok, akik szeretnének jobb kommunikációs és fogalmazási készségekkel rendelkezni. Érdekes jelenség a fizika-matematika reáltantárgyak iránt érdeklődő tanulók jelenléte.

A tanulóktól megkérdeztem, hogy hasznosnak gondolják-e a tantárgyat, kértem, hogy válaszukat indokolják. A tantárgyat egyöntetűen hasznosnak tartották. Például azért, mert a tanórán megbeszélhetik a híreket, tudatos médiafogyasztóvá válhatnak, széles látókörűségre, választékos beszédre tanítja őket, sok érdekes dologról beszélnek, fontos dolgokat tudnak meg a világról, magabiztosabbá lehet válni, el lehet mondani a saját véleményét, kibontakoztatható az írói tehetség, hozzájárul az eredményesebb magyar érettségihez, megismerkedhetnek a világban zajló eseményekkel, aktuális hazai és külföldi hírekről is tudomást szerezhetnek, gyarapítják tudásukat, sajtótermékeket ismerhetnek meg, önálló véleményalkotásra ösztönöz, hasznos dolgokat lehet hallani az órán mindenféle témáról, javítja a kommunikációs készséget, azzal lehet foglalkozni, amit szeretnek, nyitottabbá válnak a nagyvilág eseményeire, ismereteket nyújt a mindennapokról, körülöttük zajló eseményekről, segíti a társadalom megismerését. Egy diák szerint alapvető ismereteket segít elsajátítani, aminek segítségével boldogulhatnak a társadalomban és az életben. *„Ha ismerjük a média büvészkedését kevésbé hatnak ránk ártó hatásai, mert tudjuk mivel szemben kell védelmi falat építeni elménk köré. Nem utolsó sorban a médiában van a pénz, mint régen a kereskedelemben. A mai kor Velencéje Hollywood és a népbútító műsorok, melyekkel ámitják a népeket, hogy jaj jaj bizony ez a valóság. Fittyfenét. A média miatt tart ott a társadalom, ahol. A médiát csak felelősen lehet kezelni, és ehhez meg kell ismerni. A televízió sem véletlenül teleVÍZIÓ. Ez nem a valóság, csak annak - napjaink műsorát tekintve már ellentéte - mása”* - írta egy diák.

A hetedik instrukció szerint azokat a válaszokat kellett bejelölni, amelyeket igaznak véltek a diákok („Jelöld x-szel válaszod, amennyiben úgy gondolod, hogy igaz rád. „A sajtó és nyilvánosság” órán... Több válasz is adható!”).

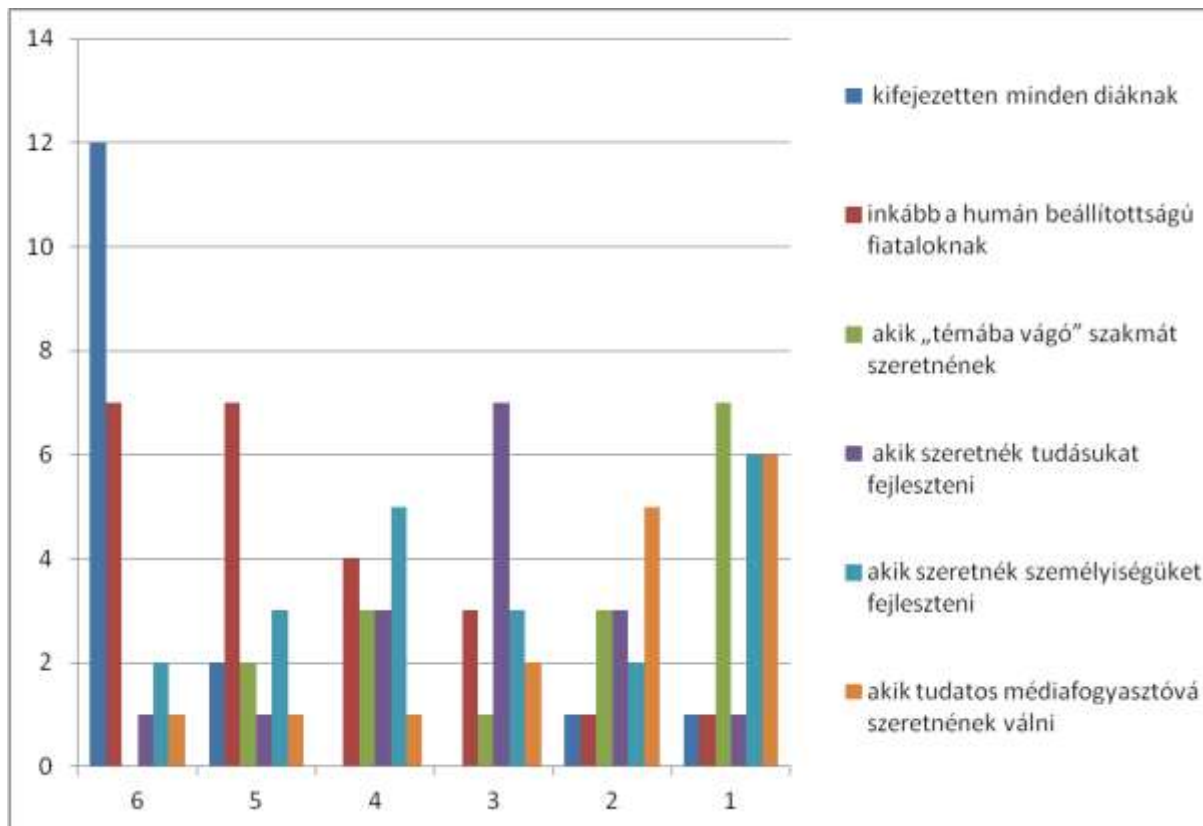

3. diagram – Válaszok megoszlása a 7. kérdésre

A válaszadók 82%-a gondolja azt, hogy a tanórán többet tudhatnak meg a világról, 59%-uk kedveli azért a tantárgyat, mert szabadabb, kötetlenebb stílusú. 41%-uk emelte ki, hogy jó a légkör, tehát ők kifejezetten jól érzik magukat a foglalkozásokon. A válaszadók 35%-a szeret ingyen újságot kapni. A sanyizós tanulók a HÍD-programnak köszönhetően kapnak időszakosan újságokat. Az ingyenes terjesztésű Metropollal is ismerkednek, hiszen reggelente hozzájuthatnak az utcákon. A későbbi kérdésre adott válaszokból ki fog derülni, hogy mely nyomtatott sajtótermékeket kedvelik leginkább a diákok. A tanulók 18%-a érzi különösen azt, hogy örömmel meghallgatják a tanórán. Valószínű azért ilyen kevés a jelölési arány, mert a tanóra a bázisiskolában délután 14.30 és 16.00 óra tájékán van, akkor fáradtabbak a tanulók, tehát az egymásra figyelés nehezebb, viszont lehetséges, és elő is fordul, hiszen a 18%-os szavazat erről tanúskodik, a 100%-os jelölést kapott „úgy érzem, hogy kíváncsiak a véleményemre” válasz pedig ezt igazolja. Nyilván a nonverbális kommunikációs jelek tükrözik a gimnazisták lelki és fizikai terheit, amire a serdülő korosztály még érzékeny is. Viszont a tantárgy szeretete és a kíváncsiság áthidalja ezeket a nehézségeket, hiszen a már említett 100%-os szavazat azt igazolja, hogy a kíváncsiság a sanyisok között van, köreikben él az egymás véleménye és maga a véleménynyilvánításra való igény.

A kérdőív tantárgyajánlásra irányuló kérdése alapján („Kiknek ajánlod leginkább *A sajtó és nyilvánosság* tantárgyat? Kérlek, tedd sorrendbe számozással a következő

állításokat!”) különböző sorrendek születtek. A diagram függőleges tengelye a jelölések számát mutatja, a vízszintes tengelyről a sorrend olvasható le. A leginkább ajánlott az egyes szám, a legkevésbé ajánlott a hatos szám jelzi. Érdekes, hogy az „egyáltalán nem ajánlom” válasz egyetlen egy jelölést sem kapott.

4. diagram – A tantárgy ajánlása

A tanulók 41%-a ajánlja leginkább a tantárgyat azoknak, akik szakmába vágó területen szeretnének elhelyezkedni, 18%-uk ajánlja elsősorban azoknak, akik a személyiségüket szeretnék fejleszteni, illetve azoknak, akik tudatos médiafogyasztóvá szeretnének válni. A második helyen kiemelkedően a médiafogyasztóvá válás szándéka áll. 41%-uk szerint érdemli a harmadik helyet a tudásfejlesztés fontossága, negyedik helyen a személyiségfejlesztés és a humán beállítottság válasz áll. 41%-ban kerül ötödik helyre a humán beállítottságú fiataloknak való ajánlás. A válaszadók 71 %-a gondolja azt, hogy a tantárgyat nem szükséges minden diáknak tanulnia. A megadott válaszlehetőségeken túl további ajánlást is megfogalmaztak a tanulók. Úgy gondolják, azoknak is hasznos lehet a tantárgy, akiknek jó a kommunikációs készségük, de nem tudják, hogy hol szeretnének a jövőben elhelyezkedni, illetve azoknak, akik szeretnének a világról minél többet megtudni vagy ahogy egy diák írta „legalább kicsit is”.

Következő kérdésben azt szerettem volna felmérni, hogy a tantárgy okozott-e változást a diákok életében akár újságolvasási szokásokat, akár személyiségfejlődést tekintve. A kérdés a következőképpen hangzik: „Az alábbi állítások mennyire jellemzőek rád? Kérlek írd a megfelelő számot a kijelölt vonalra! (1-egyáltalán nem, 2-kevésbé jellemző rám, 3- jellemző is rám, meg nem is, 4-inkább jellemző rám, 5-teljes mértékben)”. Leginkább a tanulókra az jellemző, hogy több hírt olvasnak „sanyisként”, mint korábban, illetve gyakrabban tájékozódnak azóta a nyomtatott sajtó termékeiből is. Jellemző rájuk, hogy kritikusabbak és érvelésük is fejlődött, viszont kevésbé jellemző rájuk, hogy a televízió által gyakrabban tájékozódnának, a válaszok alapján tudatosabb vásárlóvá sem váltak. Bár anyagi fedezetük ebben minden bizonnyal korlátozza is őket, erre később derülhet fény, ha már saját keresettel rendelkeznek. Nyomon követéssel lehetne ezt kideríteni. Viszont véleményük szerint nyitottabbá váltak a politika iránt, ami szintén arra utal, hogy az állampolgári kompetenciákra való hatás igazolódik, fejlesztésük sokoldalúságát pedig jól mutatják a tantárgy hasznosságára és a szerethetőség mértéke adott válaszok. Leszűrhető, hogy a tanulók érettségi előtt is tapasztalják életükben a változást.

	1	2	3	4	5
Magabiztosabb vagyok, mióta a SANYI tagja vagyok.	4	7	2	1	3
Nyitottabb vagyok a politika iránt, mióta a SANYI tagja vagyok.	3	3	7	1	2
Többet olvasok, mióta a SANYI tagja vagyok.	4	1	5	3	2
Jobban odafigyelek arra, hogy ne manipuláljon a média világa, mióta a SANYI tagja vagyok.	2	1	4	7	3
Jobban érvelek, mióta a SANYI tagja vagyok.	2	2	4	6	2
Kritikusabb vagyok, mióta a SANYI tagja vagyok.	3	3	3	4	2
Tudatosabb vásárló vagyok, mióta a SANYI tagja vagyok.	5	1	6	4	1
Több hírt olvasok, mióta a SANYI tagja vagyok.	1	0	6	4	5
Inkább tájékozódok a televízió által, mióta a SANYI tagja vagyok.	5	3	4	2	2
Inkább tájékozódok a nyomtatott sajtó termékeiből, mióta a SANYI tagja vagyok.	0	4	3	3	5

1. táblázat – A változásokról

A számokból arra lehet következtetni, hogy teljes mértékben a megkérdezettek 29%-ára jellemző az, hogy sanyisként több hírt olvas, illetve hogy a nyomtatott sajtótermékekből tájékozódik. 41%-uk figyel jobban a média manipulatív eszközeinek kikerülésére, 35%-uk szerint érvelési technikájuk a tantárgy hatására fejlődő tendenciát mutat. 41%-uk szerint

nyitottabbá váltak a politika iránt, 35%.uk szerint tudatosabb vásárlóvá váltak. Magabiztosabbá teljes mértékben a megkérdezettek 18%-a vált, 41%-uk kevésbé, 24%-uk pedig egyáltalán nem. Elmondható, hogy sanyisként a diákok átlagban nyitottabbak a politika iránt, többet olvasnak, kritikusabbak, tudatosabban vásárolnak, egyértelműen több hírt olvasnak. Sanyisként jellemző rájuk, hogy nyomtatott sajtótermékekből is tájékozódnak. A vizsgált csoport életében az internetes tájékozódás információszerző alapeszköznek minősül – erre utal koruk, családi háttérük és az iskola kiváló infokommunikációs technológiai felszerelése – ezért nem foglalkoztam a kérdőívben ezzel a területtel. Inkább arra fókuszáltam, hogy a televízió és a nyomtatott sajtó jelenlétét vizsgáljam a sanyis diákok körében. A későbbiekben tettem fel kérdést az újságismeretre kiterjedve.

A tizedik instrukció szerint a kedvenc újságokat kellett felsorolni. Kíváncsi voltam, arra hogy miért az a bizonyos újság a diák kedvence, bár erre nem mindenkitől kaptam választ. Bár az újság témáját, tematikáját megállapítva kikövetkeztethető a választás miertje. Az általuk megnevezett kedvenc újságok listájában szerepel a Cosmopolitan, Nógrád Megyei Hírlap, Szabadszombat, NG, Glamour, Joy, IPM, Népszabadság, Nők Lapja, Metropol, Kiskegyed, Füles, 100 Poén, Rubicon, Élet és Irodalom, HVG, MÜPA Magazin, Színház, Ellenfény, National Geographics, Fashion, Magyar Narancs, Hamu és Gyémánt VOX, Mozimánia, Guardian, The Sun, Galaktika, IPM, EZO, Madártávlat és a Fotómozaik. A megyei napilap, a Népszabadság, Nők Lapja, IPM, Cosmopolitan, Joy és a National Geographics a legtöbbször szereplő termék, mely azt mutatja, hogy a diákok kíváncsiak a közvetlen környezetükre, az ország híreire, viszont szívesen válasszák kikapcsolódásként, szórakozásként az újságokat. A női lapok tükrözik, hogy a sanyizósok nemi megoszlásában a nők vannak fölényben. A minőség szeretete is megmutatkozik, hiszen az általuk említett újságok mind minőségi termékek. Ezek listája előfizetési szempontból szűkül.

A következő kérdés (A következő újság előfizetői vagyunk a családommal! Több válasz is adható! Miért?) jól mutatja az említett tendenciát. A lista szűkülését nem tekinteném nagy gondnak, hiszen középiskolás fiatalokról van szó, ráadásul egy olyan megyében vagyunk, ahol általánosságban nincs magas fizetés, tehát a szülőknek újságelőfizetési tervüknél sorrendet kell állítaniuk. Legtöbbjük nem előfizető, többen pedig a megyei napilapra szánják a pénzt, vannak Szabadszombat, Kiskegyed, Story, Új Szó, Ezotéria, Mondo, Madártávlat, Sztori és Kiskegyed előfizetők is közöttük. Újságolvasási szokásuk utal a tájékozottság igényére. Mivel néha a családok ingyen is hozzájuthatnak a lapokhoz - mint már említettem, az újság, mint oktatási eszköz jelen van az iskola falain belül, mert Kele Szabó Ágnes tanárnő

változtatatosan, tervezetten és céltudatosan terjeszti őket – így a jövőben előfordulhat az előfizetési arány növekedése. Főként úgy, hogy a sajtótermékek az iskola falait is elhagyják, a példányok otthonokba is kerülnek, mert a diákok hazavihetik a megkapottakat.

A válaszok utalnak arra, hogy a szociális kompetenciák – főként az állampolgári – fejlődnek, a tantárgy létének szükségességét pedig igazolja a szerethetőség, az érdeklődés iránti vágy, a kritikusabb tanulónak válás, és a pályaaorientáció segítésének igénye.

4.2. SWOT-analízis a tantárgy alkalmazhatóságának érdekében

Az eddigi ismeretekből merítve összegzem a tantárgy erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit. Mindezek nem teszik a programot jobbbá vagy rosszabbá, inkább felhívják a figyelmet a folyamatos éberségre, fejlesztésre.

A tantárgy erőssége, hogy a kísérleti szakaszok egyre szilárdabbá tették, a lap és az olvasó között kapcsolat születik, interaktivitás, kreatív órák, közvetlenség, tabunélküliség, aktuális témák feldolgozása jellemzi. Elősegíti a társadalmi szerepvállalást, interdiszciplináris terület. Oktatási eszközei széles repertoárral rendelkeznek. Folyamatos a fejlesztés. Érettségi témái rugalmasan kezelhetők. Alkotó folyamat részesei lehetnek a tanulók.

Gyengesége egyrészt az, hogy sikerességét befolyásolja a tanár személyisége, másrészt az újság mint oktatóeszköz funkcionálása függ a kiadók anyagi kiadásától. Ide sorolnám a tájékoztatás hiányát, legalábbis a megtervezett propaganda nélküliséget. Jelenleg a mérési adatok hiánya nehézséget okoz a tantárgy hatékonyabbá tételében.

Lehetőségek között látom a szociális kompetenciák fejlesztését, tehát a tantárgy hozadékainak erősítését. Az újságolvasói szokások, kritikus szemlélet, olvasási- és beszédképességek fejlesztését hordozzák magukban a tanórák. Így elérhető az általános műveltség, tájékozottság és az olvasótábor növelése. Az órákon szerzett tudás más tantárgyakba integrálhatóak. A helyi, az országos és a nemzetközi környezet is megismerhetővé válik.

A veszélyek között említhető meg, hogy az elektronikus média olyannyira felerősödhet, hogy háttérbe szorítja a nyomtatott sajtót. A NAT változása is veszélyforrásként kezelendő, a tantárgyi keretek leszűkítése sem segítene a tantárgy terjeszkedésében. A tanárok továbbképzési lehetőségeinek korlátozása, a tanulók fogyatkozó létszáma, sőt érdektelenségük is veszélyfaktornak bizonyul.

5. A jövő

A modulok kidolgozottságára már felhívtam a figyelmet, számuk folyamatos növekedése a tantárgy stabilizálását, illetve hirdetését segítik. A bázisiskola követőinek létszáma viszont csekély. A budapesti Európa 2000 Közgazdasági, Idegenforgalmi és Informatikai Középiskola sanyis létszáma 27 fő. Siklósi Nóra tudatta velem, hogy a tanterv egyelőre követi a bázisiskoláét, jövőre már a tapasztalatok tükrében tud formálódni az anyag. Makóban 12 fő 11. osztályos jár a fakultációra, egyébként az intézményben heti egy alkalommal szakkör is van a 9. osztályos diákoknak, amire 17 fő jelentkezett. A követés igénye alátámaszta a tantárgy létjogosultságát. A követőiskolák száma jól mutatja, hogy a tantárgy részvételi száma alacsony. Vajon miért? Kin múlik a siker?

Nyilván a vezetőség hozzáállása sokat jelent a tantárgy bevezetésekor, ha preferálja az intézmény igazgatója a sajtó és nyilvánosságról szóló kezdeményezéseket, illetve bevált programokat. Az MLE és a bázisiskola kapcsolattartási technikái is nagy szerephez jutnak, hiszen tőlük függ, hogy kerül kapcsolatba az adott iskola a médiapedagógiai lehetőségekkel, van-e nekik valamilyen e téren tapasztalt előéletük. Hatékonyabb és egyszerűbb a bevezetés, ha az iskola a médiaoktatást pártolja, vállalkozó szellemű, iskola profiljába beleillik. Ahhoz, hogy a diákokhoz eljussanak az olvasásra nevelési program eszközei, meg kell nyerni azt a középiskolát, ahová járnak, és ezen belül meg kell találni azt a pedagógust, aki szívesen viseli a program megvalósításának terhét. Vagyis mind az intézmények, mind a pedagógusok igényeit és érdekeit is számba kell venni. Továbbá számításba lehet venni a diákönkormányzat és osztályfőnöki órák információkövetítő lehetőségét is.

A tájékoztatás kapja a legfőbb szerepet, hiszen az intézményvezetőktől jut el az információ a tantestületi tagokhoz, tőlük pedig a tanulókhöz, szülőkhöz. Bár léteznek kidolgozott projektek, foglalkozási ütemtervek - amelyek elektronikus formában is elérhetőek – mégis az érettségi tantárgy választásához vezető út további segítő eszközöket igényel. Ezért különböző alternatívákat dogoztam ki, mint például a már említett önkéntes munkákról való beszámoló-készítést (ahol számtalan fiatal találkozhat a sanyis tanulókkal), illetve az osztályfőnöki órákon ajánlott 45 vagy 90 perces foglalkozásokat, amelyek a mellékletben megtalálhatók.

A kerettantervek és programcsomagok a pedagógiai folyamat konkrét lebonyolításához adnak segítséget, van közöttük országos érvényűvé, vannak olyanok, amelyek a helyi szintű tervezést segítik. Hogy az akkreditált repertoárból egy intézmény mit tekint érvényesnek a

maga számára, vagy önállóan tervezi meg saját pedagógiai munkáját, az függvénye a kialakult helyi szokásoknak, a tanárok attitűdjének, felkészültségének, tapasztalatainak, a szülők elvárásainak, a nehezen kezelhető iskolai problémáknak és sorolhatnánk az előfeltételeket tovább. A lényeg, hogy ezek egyike sem kötelező érvényű, mindegyik szabadon választható.

A tapasztalatok szerint az általam tárgyalt programok és a tantárgy hozzájárul a diákújságok fellendítéséhez, a már meglévő iskolai újságok fejlesztéséhez, vagy a még újság nélküli iskolák saját újságkészítésének elindításához. Már említettem, hogy a bázisiskola diákújság szerkesztése is a médiaprogramoknak köszönhetően az évek folyamán pezsgőbb munkafolyamattal járó tevékenység lett, nagyobb szerkesztői és olvasói létszámmal (ld. 7., 8. melléklet). Saját érdekes példával is rendelkezem e témában, egy saját történetet osztok meg, melynek szereplői a Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola 10. osztályos tanulói, azaz négy évfolyam, körülbelül 120 tanuló. Nekik osztályfőnöki órák keretében 45 perces órákat tartottam a szociális kompetenciák fejlesztésére fókuszálva, ezen belül is az állampolgárrá nevelés témakörben, az óra céljaként a középiskolásoknak szóló tudatos médiafogyasztóvá válási programokról való tájékoztatást jelöltem ki (ld. 13., 14. melléklet). Azért cselekedtem így, hogy fakultációválasztásuk repertoárját színesítsem, illetve felmérjem, hogy esetleg hányan jelentkeznének lehetőségük szerint médiával kapcsolatos szakkörre, foglalkozásra. Ráhangolódással kezdem az órát, majd az érdekes, interaktív feladatok által csoportmunkában dolgozva jelzőcsengetés előtt eljutottunk az iskolaújság kritizálásához, fejlesztő javaslatok megtételéhez. Eközben kiderült, hogy ki miért vásárolja a diákújságot, ki miért nem, és mivel lehetne még színesíteni a diákokhoz szóló sorokat. Megemlézték például, hogy örülnének több aranyköpésnek, keresztretjvénynek, olykor nyereményjátéknak, több fotónak. Ezután az iskolaújság szerkesztőinek továbbítottam az észrevételeket, amelyeknek nagyon örültek, hiszen sok munkájuknak köszönhetően elkerülhetik bizonyos dolgok a figyelmüket, következő kiadáskor figyelembe veszik a javaslatokat.

Országos kitekintőként szomorú tény áll rendelkezésre, az iskolai, illetve a helyi diáklapok helyenként alacsony színvonalúak, előfordul, hogy egyáltalán nincsenek. Egyre kevesebb, aki felelősséget is vállal újságírói szerkesztői munkájáért, véleményéért, pedig az elektronikus diáklap működtetése is lehetséges Magyarországon, amely néhány kattintással elérhetővé válhat például az iskola honlapján. Ezáltal egyébként a szülők tájékoztatásának módja is bővül. Szomszédaink már ráeszméltek, hogy a gyerekeket kritikai gondolkodásra neveléssel kell tanítani, hogy felelősségteljes és tájékozott polgárokká váljanak. Ehhez pedig

tanítási módszereikkel, széles eszköztár használatával, mint például a diákújság működtetésével is hozzájárulnak.

Magyarországon is fejlődik e téren a helyzet, a tantárgy és a mellette párhuzamosan működő akciók jelenlétével. A tantárgy jövője segíti az egész életen át tartó tanulással megalapozott önálló, felelős állampolgári lét kialakítását, amelyekhez a kompetenciák fejlesztése nélkülözhetetlen. A személyes, értékorientációs, interperszonális, interkulturális, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételei, a közjó iránti elkötelezettség és tevékenység, felöleli a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt a társadalmi és szakmai életben, az egyre sokszínűbb társadalomban, továbbá ha szükséges, konfliktusokat is meg tud oldani. Az állampolgári kompetencia képessé teszi az egyént arra, hogy a társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudását felhasználva, aktívan vegyen részt a közügyekben. Mindez a 2006-ban fogalmazott Európai Parlament és Tanács ajánlásában is megtekinthető, az európai oktatás tartalmi standardjai között. A javaslat a következő kulcskompetenciákat ajánlja az unió oktatási kormányzatainak figyelmébe: *„az anyanyelven folytatott kommunikáció; az idegen nyelveken folytatott kommunikáció; a matematikai kompetencia és alapvető kompetenciák a természet- és műszaki tudományok terén; a digitális kompetencia; a tanulni tudás; a szociális és állampolgári kompetenciák; a kezdeményező- és vállalkozóképesség; valamint a kulturális tudatosság és kifejezőképesség.*”³²

A tantárgy a kulcskompetenciák közül személyközi és állampolgári kompetenciákat fejleszt főként. A személyközi kompetenciákhoz tartoznak mindazok a viselkedésformák, amelyeket az egyénnek el kell sajátítania ahhoz, hogy képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén meg tudja oldani a konfliktusokat. A személyközi készségek nélkülözhetetlenek a hatékony személyes és csoportos érintkezéshez, és mind a köz-, mind a magánéletben alkalmazhatók. A bevezetett tanóra - vagy éppen a moduljai - fejleszti azokat a kulcskompetenciákat, amelyek nem sorolhatók egyértelműen műveltségterülethez, mint például a hatékony, önálló tanulást, szociális és állampolgári kompetenciát, kezdeményező képességet, vállalkozói kompetenciát. Kiemelt fejlesztési feladatai között található az énkép, önismeret, aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés, gazdasági nevelés, környezettudatosságra nevelés, testi és lelki egészség, felkészülés a felnőtt lét szerepeire.

³² Vass Vilmos: Az oktatás tartalma mint fejlesztési eszköz. Új Pedagógiai Szemle, 2007. 6. szám, p.8.

Az oktatás hatékonysága, a sajtó iránti érdeklődés felkeltése érdekét szolgálják példáim, hatásuk általánosabb társadalmi célok megvalósulását is segíthetik.

6. Zárógondolat

A jelenkor követelményeihez igazodó képzéshez hozzátartozik a művelt, informált, értő, olvasó és jó kommunikációs képességekkel rendelkező fiatalok nevelése. Magyarországon a Magyar Lapkiadók Egyesülete a PISA-vizsgálat eredményeit is számításba veszi mindezek mellett.

A fent említett vizsgálat eredményei igazolják, hogy a sajtót rendszeresen olvasó diákok szövegértési és szövegalkotási képessége jobb társaikénál. Ahhoz azonban, hogy a diákokból értő olvasók legyenek, fontos, hogy birtokában legyenek az értés és értelmezés képességének, a kommunikáció képességének általában és a nyilvánosság előtt, továbbá az információ megszerzésével és kezelésével kapcsolatos képességeknek. Ezek fejlesztésében fontos szerepe van a sajtótermékeknek. Az egyesület támogatott médiapedagógiai akcióinak céljai között szerepel, hogy az újság oktatási eszközként jelenjen meg a közoktatás szférájában, a tanulók olvasási szokásainak kiszélesítéséhez a szövegértési készségek fejlesztéséhez, a kritikus szemléletmód kialakításához, a rendszeres újságolvasóvá váláshoz. Úttörőik állítják, ha a fiatalok nem olvasnak, sem a printnek, sem az online-nak, sem a könyvnek nem lesz közönsége. A komplex projektekben a tanulók sokféle képessége kerül felszínre, lehetőség van az együttműködésre, az iskola kinyílik a világra és közvetlen környezetére.

Az imént felsorolt elvárásoknak való megfelelést egyre több minőségi munka segíti, feladatfüzetek, projektek, óravázlatok és a tapasztalatcserék lehetősége. Kiemelten kezeltem *A sajtó és nyilvánosság tantárgyat*, amely az állampolgári kompetencia fejlesztésének egyik eszköze. A tantárgy az újságolvasói- olvasói szokásokat alakítja, a kritikus, értő hozzáállást támogatja, sajátja mellett más tárgyak elméleti anyagainak felhasználásában is segít. Alkalmas arra, hogy ugyanaz a tartalom akár tanórán, akár tanórán kívül megjelenhessen, önálló tantárggyá szerveződjön, az iskolai oktató-nevelő munkát támogató eszközként. A résztvevők egy lehetőséget kapnak arra, hogy nagyobb sikerrel lépjenek a nagybetűs életbe és csökkentik a lét kiszolgáltatottságát. Arra ösztönzi az egyént, hogy a világot merje a saját szemével is nézni, reagáljon rá, nyilvánítson véleményt, vállaljon társadalmi szerepet. Ezenkívül a tantárgy olyan módszertani ismereteket is nyújt a diákoknak, amelyek segítségével könnyebb az információk rendezése, feldolgozása, elemzése, illetve támaszt

nyújt a fiatalok erkölcsi, etikai értékrendjének kialakításában. Az információáradat között lehet szelektálni.

A tantárgy létjogosultságát igazolják a működőképes projektek és a követőiskolák száma. Ráadásul a tapasztalatok is jól mutatják, hogy eszközeinek, alakítóinak, résztvevőinek száma folyamatosan növekszik. Az olvasói tevékenység szokássá alakítását segíti, hiszen a tanulók a példányokkal találkoznak, kezükbe veszik, feldolgozzák tanári koordinálással, így az újságok oktatási eszközként is funkcionálnak. A jövőben érdekes adatok születhetnek országos szinten, de annak vizsgálatára még várni kell egy évet addig is az érettségizők kiváló eredményeiben bizakodva.

Kutatásom során gazdag információ-mennyiséget dolgozhattam fel. Igyekeztem minél pontosabb válaszokat adni dolgozatom címéhez hűen maradva. Már látható, hogy mi újság a tantárggyal. Az évek során végbemenő fejlődési szakasz szép eredményeket hordozott magával. A tantárgy mind módszertanban, mind tananyagfejlesztésben számos lehetőséget hordoz magával, nevelésben és oktatásban egyaránt. Kezdő idézetemhez visszatérve a vizsgálódásom végén állíthatom, hogy *A sajtó és nyilvánosság* tantárgy hozzásegíti a fiatalokat saját ítéleterejének használatához, nem meggyőződéseket közvetít, hanem képességeket ébreszt.

Fogalomtár

Lapot a diákoknak (LADIK)

Sajtó és tanulás (SÉTA)

Hírlapot a diákoknak! (HÍD)

A sajtó és nyilvánosság időszakos moduljai (sanyi)

A sajtó és nyilvánosság tantárgy (SANYI)

A sajtó és nyilvánosság tantárgyat tanuló diák (sanyis)

Magyar Lapkiadók Egyesülete (MLE)

Olvasásra Nevelési Bizottság (ONB)

Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI)

Pannon Lapok Társasága (PLT)

Regionális Médiaoktatási Központ (RMK)

Felhasznált irodalom

A Sajtó és nyilvánosság – önálló érettségi tantárgy kerettanterve (2012)

Az olvasóvá nevelés problémái az ezredfordulón.

Online: <http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=2000-07-np-Kerber-Olvasova> (2009. márc. 8.)

Bábosik István: A feladat mint személyiségfejlesztő tényező. In: Új Pedagógiai Szemle. 2006/4. 50-60.

Csapó Benő: Képességfejlesztés az iskolában - problémák és lehetőségek. In: Új Pedagógiai Szemle. 1999/12. 4-12.

Eszterág Ildikó: A sajtó és nyilvánosság tantárgy fejlesztési koncepciója

Farkas Andrea: Folytatni kell a Sétát... In: Mizújs? 2007/7. 10.

Gönczöl Enikő – Vass Vilmos: Az oktatási programok fejlesztése. In: Új Pedagógiai Szemle. 2004/10. Online: www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=2004-10-ta-Tobbek-Oktatasi (2009. január 19.)

Gyarmati Szabó Éva: A középiskolai korosztály információszerzési szokásai.

Online: http://www.tanszertar.hu/eken/2006_01/gysze_0601.htm (2009.március 12.)

Gyarmati Szabó Éva: Megmaradni és segíteni. Online:

http://www.tanszertar.hu/eken/2006_04/seged_0604/gysze.pdf (2009.március 12.)

Havasi Katalin: Van újság az oktatásban.

Online: www.tanszertar.hu/eken/seged/2006_03pdf/hk_0603 (2009. február 20.)

HÍD valóság és iskola között. (szerző nélkül)

Online: <http://www.mentormagazin.hu> (2009. március 13.)

Jakab György: A médiapedagógiáról.

Online: www.c3.hu/~mediaokt/medped-0.htm (2009. február 14.)

Kerekasztal-beszélgetés: Képességfejlesztő és/ vagy ismeretközpontú a magyar iskola? In: Új Pedagógiai Szemle. 2001/1.

Online: <http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=2001-01-ko-budai-kepessegfejleszto> (2009. március 5.)

Klein Sándor: A munka világa és a középiskolai képzés. In: Új Pedagógiai Szemle. 2006/1. p. 87-93.

Kozma Béla: Pedagógia II. Comenius Bt. Pécs. 2001.

Kozma Tamás: Bevezetés a nevelésszociológiába. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt. Budapest. 2001. 240-256.

Kókay György: A magyar hírlap és folyóiratirodalom kezdetei. (1780-1795) Akadémia Kiadó. Budapest. 1970.

Kugler Nóra: A magyar nyelv tanításáról. In: Iskolakultúra. 2002/2. 100-102.

M. Th. Overtoom- J. H. M Hamers: A gondolkodásra nevelés európai programjai. In: Új Pedagógiai Szemle. 2007/07. 107-114.

Mrázik Julianna: Médiumpedagógia-a médiumok alkalmazása az oktatásban.
<https://christal.elte.hu/curriculum2/Pedagogia/28K%E9ri/HTML/hefop10.htm#8> (2009. március 5.)

Népszabadság, 2005. április 28. Forrás: <http://www.tte.hu/?page=hirek&id=1589> (2009. február 24.)

Róka Jolán: Kommunikációtan. Fejezetek a kommunikáció elméletéből és gyakorlatából. Századvég Kiadó. 2002.

Sejtes Györgyi: Tudástranszfer az anyanyelvtanításban. In: Új Pedagógiai Szemle. 2006/6. 15-26.

Svennik Hoyer: Média a harmadik évezred küszöbén.
Online:http://www.mediakutato.hu/cikk/2001_04_tel/02_media_a_harmadik_evezred_kuszob_en/01.html (2009. március 5.)

Internetes forrás:

<http://www.nport.hu> (Nógrád Megyei Hírlap elektronikus felülete, 2012. szeptember 15.)

<http://www.freinet.hu/index.php?pid=2p> (2009. március 4.)

Ajánlott irodalom

Dancsó Tünde: A szociális kompetencia megjelenése a Nemzeti alaptanterv kiemelt fejlesztési feladataiban. Új Pedagógiai Szemle, LV. Évf. 2005. 4.

Kerber Zoltán: Keresztntantermi kompetenciák és tantárgyközi kapcsolatok – obszerváció. OKI Szakmai nap háttéranyaga. 2005.

Mihály Ildikó: OECD-szakértők a kulcskompetenciákról. Új Pedagógiai Szemle, LII. Évf. 2002. 6.

Nagy József: Szociális kompetencia és proszocialitás. In Zsolnai Anikó (Szerk.): Szociális kompetencia – társas viselkedés. Budapest, 2003, Gondolat Kiadó, p. 120–137.

Radnóti Katalin – Csirmaz Mátyás – Mayer Ágnes: Projektpedagógia az integráció szolgálatában. Képzési csomag a pedagógusképző felsőoktatási intézmények számára. 2005. SuliNova Kht., kézirat.

Szekszárdi Ferencné: Serdülők erkölcsi szocializációja. Útkeresés a labirintusban. Magyar Pedagógia, 2000. IV. sz. p. 473–499.

Mellékletek

1. számú melléklet

A tantárgy akkreditálása

03-06-2008 15:13 FROM:STARJAN MADACH GIMN. +36 32 411104

TO:0612976072

P:01

Oktatási Hivatal

12.9.2008

1054 Budapest, Báthori utca 10.
Postacím: 1363 Budapest, Pf. 19.
Telefon: (+36-1) 472 3444 Telefax: (+36-1) 472-3454
Honlap: www.oh.gov.hu
E-mail: cinok@oh.gov.hu

Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola

Varga Judit
igazgató részére

3100 Salgótarján
Arany János u. 12.

Ügyiratszám: KHF-1041-17/2008.
Ügyintéző: Szűcs Ibolya
Ügyintéző telefonszáma: (+36-1) 374 2311
Nyilvántartási szám: 1041/2008.
Melléklet: Kérelem 2 db
nyomtatott papíralapú
és 1 db CD
formátumban

Tárgy: egyedi érettségi vizsgatárgy és a vizsgakövetelmények akkreditációjának engedélyezése

HATÁROZAT

A Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola (OM azonosító: 032295; Székhely: 3100 Salgótarján, Arany János u. 12.) — a továbbiakban kérelmező — részéről **A sajtó és nyilvánosság** elnevezésű középszintű egyedi érettségi vizsgatárgy és vizsgakövetelményei akkreditációját

engedélyezem,

Az akkreditált vizsgatárgyat érettségi vizsgatárgyként jelen akkreditálást követő második évtől, tehát legkorábban 2010. év május-júniusi vizsgaidőszakban lehet bevezetni.

Az engedély visszavonásig érvényes.

A határozat jogerőre emelkedését követően intézkedem, hogy az egyedi érettségi vizsgatárgy akkreditációjának engedélyezéséről az Oktatási Közlönyben 2008. augusztus 31-ig Közlémény jelenjen meg. Ezzel egyidejűleg az Oktatási Hivatal honlapján az egyedileg akkreditált vizsgatárgyakról szóló jegyzékben is megjelentjük.

E határozat ellen annak kézhezvételétől számított 15 napon belül lehet fellebbezéssel élni. A fellebbezést az oktatási és kulturális miniszterhez címezve, de hatóságomhoz kell kettő példányban benyújtani. A fellebbezés illetékköteles, melynek összege 5.000,- Ft, azaz ötezer forint, és amelyet a fellebbezésen illetékbélyegben kell leróni.

2. számú melléklet

Tanulói értékelőlap

Név:			
Projektmunka értékelése		Elérhető pont	Elért pont
Tartalom 30 pont	A téma komplexitása; hipotézisek, bizonyítások.	20	
	A téma újszerű megközelítése.	7	
	Szakirodalmi vonatkozások.	3	
Forma 10 pont	Nyelvi megformáltság.	4	
	Szerkezet, a végső megjelenítés minősége.	6	
Munkanapló 15 pont	A projekt fázisainak megjelenítése.	5	
	Az egyéni kutatómunka megjelenítése.	10	
Folyamat 20 pont	A hipotézis kialakítása.	4	
	A tervezet elkészítése.	4	
	Az ismeretszerzéshez szükséges anyagok megválasztása.	4	
	A nyers változat, a mintafejezet minősége.	4	
	A munkamenet tervezése, az ütemezés betartása.	4	
Összesen		75	

Szóbeli vizsga			
Esetértelmezés 30 pont	Tartalom	25	
	Szaknyelv, nyelvhelyesség.	5	
Közzereplési, sajtókommunikációs gyakorlat 30 pont	Tartalom	15	
	Formai követelmények.	5	
	Szaknyelv, helyesírás, nyelvhelyesség.	5	
	Előadás.	5	
A projektmunka megvédése. 15 pont	A projektmunka lényegre törő összefoglalása előzetes kérdés alapján.	7	
	Előadásmód.	4	
	Nyelvi megformáltság.	4	
Összesen		75	

Összesen	150	
----------	-----	--

3. számú melléklet

Illusztráció A sajtó és nyilvánosság tantárgy moduljainak csoportosíthatóságára

Médiapedagógiai program

Magyar	Matematika	Társadalom	Egészség	Tudomány	Művészet	Gazdaság	Életpálya
A celebek világa	Százalékszámítás grafikonok A parlafű,	Alkotmányos jogok és a sajtó	Étkezési zavarok	Természetes vizeink	Műalkotások a sajtóban.	A méret és a lényeg sajtóhirdetések	Munkavállalás külföldön
Hetilapok, elemző írások	Függvények Csapadék	Az olvasás története	Depresszió	Klíma változás	A kiadványok tervezéséhez, előállításához	Mi az üzlet az ingyenben?	Tanulás külföldön
Sajtműfajok	Logika ellentmondások	Az EU-ról magyarul	Dopping	Erdőtűzek	Sztárok, művészek	Sh. Holmes a lappiacon lapprofil-készítés	Multinacionális vállalatok
Médiafogyasztási szokások	Valószínűség Reprezentatív mintavétel	Szépség és divat	Serdülők és szélsőségek	Bioetanol energia	Beharangozó k, hirdetések	G. Árpai és Társai médiamutatók	Állásajánlat és hirdetéselemzés
Riportok	Statisztika I. Népeségi adatok,	Az élethez való jog	Pygmalion	Szelektív hulladék	A művészet és a közélet	Műalkotások a sajtóban.	A munkaügyi szervezet működése
Napilapok	Statisztikai elemzések	Hír, vélemény, forma		Reklám és élelmiszer	Csináld magad! Iskolai újság	Műalkotások a sajtóban.	Pályaválasztás és karriertervezés
Tény és vélemény, publicisztika	Kamatok kamat pénzügyi számítások	A sajtó-kampány		Erőművek pro és kontra	Betűk másképpen (braille , kézjel)		Szervezet-elemzés, szerepelemzés
Érvek vitakultúra	Függvények II. Aktuális	Társadalmi előítéletek			Papíralapú kiadványok fajtái		

4. számú melléklet

Kérdőív

Kedves Tanulók!

A következő kérdőív a kutatómunkámhoz készült, melynek témája „A sajtó és nyilvánosság” tantárgy. Célja, hogy lássam a tantárgyról alkotott véleményeket. A kitöltése hozzájárul a vizsgálatom sikerességéhez.

Köszönettel: Pálfalvi Ivett, pedagógiatanár és multikulturális nevelés tanára

1. Kérlek x-szel jelöld nemed!

☐ férfi

☐ nő

2. Melyik osztály tanulója vagy? Válaszod kérlek írd a pontozott vonalra! (Például 11.B)

.....

3. Fejezd be a következő mondatot! (Válaszod x-szel jelöld, több válasz is adható!)

„A sajtó és nyilvánosság” tantárgyról információt kaptam...

☐ az egyik középiskolai tanáromtól

☐ barátomtól

☐ több tanáromtól az iskolában

☐ ismerősömtől

☐ osztályfőnöki órán

☐ plakátról

☐ szüleimtől

☐ szakórán

☐ iskolai honlapról

☐ senkitől sem

Egyéb.....

4. Miért választottad ezt a tantárgyat? (Válaszod x-szel jelöld, több válasz is adható!)

☐ szimpatikus a tanár

☐ ott vannak a barátaim

☐ érdekel a téma

☐ szimplán kíváncsiságból

☐ jó szabadidőtöltés

☐ könnyű az érettségi

☐ előnyös, ha van belőle érettségim

☐ kedvesen hívtak meg

☐ továbbtanulás miatt

☐ javítja az átlagomat

Egyéb.....

5. Továbbtanulásodat milyen szakokon képzeled el? (A szakok megnevezéseit elég leírnod!)

.....

6. Hasznosnak gondolod ezt a tantárgyat?(Indokold miért igen vagy miért nem!)

.....

.....

7. Jelöld x-szel válaszod, amennyiben úgy gondolod, hogy igaz rád. „A sajtó és nyilvánosság” órán...(Több válasz is adható!)

☐ jól érzem magam	☐ többet tudok meg a világról
☐ kapok ingyen újságot	☐ meghallgatnak
☐ tetszik, hogy szabadabb az óra	☐ kíváncsiak a véleményemre

Egyéb:.....

8. Kiknek ajánlod leginkább „A sajtó és nyilvánosság” tantárgyat?

a)

- ☐ kifejezetten minden diáknak
- ☐ inkább a humán beállítottságú fiataloknak
- ☐ akik a „témába vágó” szakmát szeretnék
- ☐ akik szeretnék tudásukat fejleszteni
- ☐ akik szeretnék személyiségüket fejleszteni
- ☐ akik tudatos médiafogyasztóvá szeretnék válni
- ☐ egyáltalán nem ajánlom

Egyéb:.....

b) Kérlek indokold, ha nem ajánlod!

.....

9. Az alábbi állítások mennyire jellemzőek rád? Kérlek írd a megfelelő számot a kijelölt vonalra! (1-egyáltalán nem, 2-kevésbé jellemző rám, 3- jellemző is rám, meg nem is, 4-inkább jellemző rám, 5-teljes mértékben)

Magabiztosabbnak érzem magam az információs társadalomban, mióta a SANYI tagja vagyok. _____

Nyitottabb vagyok a politika iránt, mióta a SANYI tagja vagyok. _____

Többet olvasok, mióta a SANYI tagja vagyok. _____

Jobban odafigyelek arra, hogy ne manipuláljon a média világa, mióta a SANYI tagja vagyok. _____

Jobban érvelek, mióta a SANYI tagja vagyok. _____

Kritikusabb vagyok, mióta a SANYI tagja vagyok. _____

Tudatosabb vásárló vagyok, mióta a SANYI tagja vagyok. _____

Több hírt olvasok, mióta a SANYI tagja vagyok. _____

Inkább tájékozódok a televízió által, mióta a SANYI tagja vagyok. _____

Inkább tájékozódok a nyomtatott sajtó termékeiből, mióta a SANYI tagja vagyok. _____

10. Kérlek nevezd meg kedvenc újságaidat! Miért a kedvenceid?

.....
.....

11. A következő újság előfizetői vagyunk a családommal! (Több válasz is adható!) Miért?

.....

5. számú melléklet

HÍD - Olvasásra Nevelési Program

Munkafüzet

A sajtótörténeti szemelvényeket írta: Zöldi László

Mire való az újság?

Mi a szerepe az újságírónak?

Milyen egy szerkesztőség?

Készül a „Diáksemege”

Készült:

a Magyar Lapkiadók Egyesületének megbízásából

Javított kiadás
Budapest 2007

6. számú melléklet

4. kép: Madáchos tanulók egri nyomdai látogatása, 2010

5. kép: A Focivilág szerkesztőségében, 2005

7. számú melléklet

A madáchos iskolaújság címlapja, 2012

8. számú melléklet

Az iskolaújság belíve, 2012 szeptembere

Ajánló

007 Skyfall

Akcio

Magyar bemutató: 2012. október 25.

Bond (Daniel Craig) és M (Judi Dench) kapcsolata végső próbára kerül, amikor felbukkan egy árny közös múltjukból, és vadászni kezd a nőre. Amikor az MI6-et is támadás éri, 007 feladata lesz, hogy lenyomozza és megsemmisítse a fenyegetést, bármi áron...

Lorax

A Lorax Dr. Seuss klasszikus meséjének animációs adaptációja, melyben egy fiú keresi azt az egyetlen dolgot, amivel belophatja magát álmai hölgyének szívébe. Ehhez azonban meg kell fejtenie a Lorax történetét. A Lorax egy zsémbes, mégis elbűvölő lény, aki azért harcol, hogy megvédje világát.

Sulcz Anna 12. D

NemKönyv – Ne olvasd, csináld!

„Anyá! Tudom már mit kérek a közelgő születésnapomra; NemKönyvet!” „Jó. Akkor mit?” „NemKönyvet.” „Oké, de mit?” – igen, játszhatnánk ezt a jelenetet a végtelenségig, de könyv címe valóban „NemKönyv”.

Mikor először hallottam róla, rögtön felkeltette érdeklődésemet, ugyanis a könyv 86 olyan dolgot tartalmaz, amit mindig meg szeretnél volna tenni egy könyvvel, de mindig megtiltották;

„Ne csinálj számárfületeket, ne zsírozd össze, ne gyúrd, ne önts rá vizet!” - Micsoda egy marhaság! A NemKönyvre nem érvényesek a tiltások. Használd, a végén pedig nézz is úgy ki, mint, amit használtak! Hm... milyen érdekes! Kipróbálnád?

Strehó Virgínia 12.D

9. számú melléklet

PÁLYÁZAT

A Magyar Lapkiadók Egyesülete pályázatot hirdet

Te vagy az én emberem!

címmel interjúkészítésre 6–14 éves diákoknak

Várjuk azoknak a diákoknak a jelentkezését, akik kedvet éreznek kielégíteni kíváncsiságukat egy felnőtt iránt úgy, hogy újságban megjelentethető interjút is készítenek vele.

Mi létrehozunk a személyes kapcsolatot a kiválasztott személlyel, a kisdíjak pedig faggathatja az interjúalanyt kénye-kedve szerint, majd megőröki a beszélgetést írásban, amit nyomtatásban megjelentetünk a lapokban.

A pályázat kétfordulós

- **Az első fordulóban** a (neves szerkesztőkből álló) zsűri kiválasztja a pályázatok közül azt a hármat, amelyet a legérdekesebb/értékesebb tervnek ítél.

- **A második fordulóban** a bizalmat kapott három kisdíjak megírja a maga interjút, mi azt megjelentetjük

2010. május 15-én, és az aznapi budapesti Sajtófesztivál Vörösmarty téri rendezvényének délelőtti közönsége és az internetes szavazók (www.olvasasraneveles.hu) pedig eldöntik, ki a végső győztes.

Díjazás

Az első fordulóban kiválasztott három kisdíjak (szüleivel vagy pedagógusával) 2010. május 14–15-én a magyar sajtó vendége Budapesten – szakmai programokat és teljes kényelmet kínálunk, a szállást a Car-Tour International Kft. biztosítja.

Jelentkezés

A pályázatra a pályázati lapon lehet jelentkezni, amely eligazítást nyújt az interjúalany kiválasztásához is. Kérjük, hogy a pályázati lapot minden esetben írja alá szülő/gondviselő, hozzájárulását adva a kiskorú személynek a pályázaton való részvételéhez. Szülő/gondviselő aláírása nélkül a pályázaton való részvétel nem lehetséges.

A pályázat eredményével kapcsolatban jogi út igénybevétele nem lehetséges!

A Kiíró a pályázat lebonyolításában fönttartja magának az esetleges változtatás jogát.

A pályázati űrlapot megtalálja a www.mle.org.hu és a www.olvasasraneveles.hu honlapon:

Te vagy az én emberem!

Információt kérhetnek a 06-1/212-5025-ös, a 06-30/343-3915-ös telefonszámon és az mle@t-online.hu vagy a bakura.emilia@vezerorkabinet.hu e-mail-címen.

Határidő, postacím

A pályázatokat postai úton, ajánlott levélben kérjük eljuttatni 2010. április 1-jéig:

Te vagy az én emberem!

Magyar Lapkiadók Egyesülete, 1016 Budapest, Naphegy tér 8.

A Magyar Lapkiadók Egyesülete vállalja a pályázat lebonyolításának teljes költségét, köztük az interjúkészítők (és diákonként 1 kísérője) utaztatását, ellátását.

10. számú melléklet

Pályázati felhívás

Magyar Lapkiadók Egyesülete
1016 Budapest, Naphegy tér 8.
Telefon: 369-8674; Fax: 212-5025
E-mail: ulegi-online.hu

Magyar Lapkiadók Egyesülete Olvasásra Nevelési Bizottsága
Repropress Magyar Lapkiadók Reprográfiai Egyesülete támogatásával

Mintaértékű gyakorlatok
a napilapok, hetilapok, folyóiratok
középiskolai felhasználásának elősegítésére

Pályázati felhívás

Budapest, 2012. augusztus 1.

A Magyar Lapkiadók Egyesülete (MLE) Olvasásra Nevelési Bizottsága a Repropress Magyar Lapkiadók Reprográfiai Egyesülete támogatásával pályázatot hirdet napilapok, hetilapok, folyóiratok tanítás során való alkalmazásához kapcsolódó programok, projektek kidolgozására.

A Magyar Lapkiadók Egyesülete évek óta fontosnak tartja, hogy oktatási programjaival hidat képezzen a közélet és a közoktatás között. A fiatalok olvasásra neveléséhez segítséget nyújtó pedagógiai programjai révén diákok ezrei jutottak ingyenesen sajtótermékekhez, s használták az újságokat iskolai munkájuk során. A középiskolai diákok olvasással kapcsolatos képességeinek megerősítése, kommunikációjuk magabiztossá és sokoldalúvá tétele, a közélet iránti érdeklődésük felkeltése mindannyiunk közös érdeke, melyet az oktatáspolitikai alapküldetésünk is visszatükröztet.

A pályázat célja: életre hívni, jutalmazni és közismertté tenni mintaértékű tanítási gyakorlatokat, amelyek alkalmasak annak bemutatására, hogy a sajtótermékek hatékonyan járulnak hozzá a középiskolai tanulók

- szóbeli és írásbeli kommunikációjának fejlesztéséhez,
- tanulási motivációjuk fokozásához,
- közéleti érdeklődésük felkeltéséhez.

A pályázat tárgya: olyan tantárgyi tematikák kidolgozása és kipróbálása, amelyek megfelelnek a Sajtó és nyilvánosság pedagógiai program szellemiségének, tartalmának, és alkalmasak a téma bármely szakóra keretei között történő integrált felhasználására.

Kik pályázhatnak?

Bármely szakos középiskolai - gimnáziumi, szakközépiskolai, szakiskolai - tanár és szakmai munkaközösségek.

A támogatandó tevékenységek köre és kritériumai:

1. Tantárgyi modulok kidolgozása, melyek tartalmi elemei kapcsolódnak valamely napilap, hetilap, folyóirat hasábjain megjelent anyaghoz: információkhoz, hírekhez, véleményekhez, irodalmi alkotásokhoz. A pályázónak részletesen, forráskönyvszerűen be kell mutatnia, hogyan használta fel a sajtótermék(ek)et valamely összefüggő tananyag-rész (modul) feldolgozásának folyamatában. A modulnak minimálisan 5 tanórát kell tartalmaznia.

2. Tanítási projektek kidolgozása, melyek tartalmi elemei kapcsolódnak a Sajtó és nyilvánosság pedagógiai program tematikájához (a részletes tematika elérhető regisztráció után a www.olvasasraneveles.hu oldalon). A pályázónak be kell mutatnia a megvalósult projekt dokumentációját (forgatókönyv, projektnapló, az elkészült produktumok dokumentációja, értékelés).
3. Tanítási portfólió, mely azt dokumentálja, mi módon hasznosították a diákok sajtóból vagy sajtóról szerzett ismereteiket. A pályázónak azt kell bemutatnia, milyen tanulói tevékenységeken, tanórán kívüli feladatokon keresztül hasznosult a sajtótermékek felhasználása a tanítás során. A dokumentáció legalább egy tananyagrészt (modul) feldolgozásához kapcsolódó diákmunkákat és a hozzájuk kapcsolódó instrukciókat kell tartalmazza.

Pályázati időszak: 2012. szeptember 1. és 2012. november 15.

A pályázat benyújtásának határideje: 2012. november 15.

A pályázat benyújtásának módja: A jeligével ellátott pályázatokat papír alapon, 2 példányban (1 eredeti és 1 másolat), valamint további 1 elektronikus példányban (kizárólag CD / DVD lemezen), zárt csomagolásban, a pályázati dokumentációban található szempontok alapján kell eljuttatni ajánlott küldeményként az MLE címére (Magyar Lapkiadók Egyesülete, 1016 Budapest, Naphegy tér 8.)

A dokumentáció letölthető a www.olvasasraneveles.hu oldalról.

Figyelem! A dokumentáció letöltéséhez minden pályázónak regisztrálnia kell a www.olvasasraneveles.hu oldalon, melyhez rendelkeznie kell egy érvényes elektronikus levélcímmel (e-mail cím). Regisztrálni 2012. augusztus 1-től lehet a megadott címen.

Felhívjuk a tisztelt pályázók figyelmét, hogy a pályázati kiírás és dokumentumai esetén az MLE a változtatás jogát fenntartja, ezért kérjük, hogy kövessék figyelemmel a www.olvasasraneveles.hu honlapon megjelenő közleményeket! A beadás előtt ellenőrizték, hogy a pályázati dokumentumokat a honlapon megadott sablonnak megfelelően állították össze. A nem megfelelően összeállított pályázatot a bíráló bizottság érvénytelennek minősíti.

A benyújtás határidejének igazolására a postai feladást igazoló bélyegző szolgál. A határidő túllépése elutasítást von maga után.

A pályázati anyagok megőrzéséről az Egyesület nem gondoskodik, azok átvételére a Pályázat eredményhirdetésétől számított 30 napon belül van lehetőség, azt követően az Egyesület azokat megsemmisíti.

Pályázati díj:

Kategóriánként a legjobbnak minősített pályázat: 100. 000 Ft

(összesen 300. 000 Ft)

Díjazásra érdemesített pályázatok: 50. 000 Ft

(összesen 300. 000 Ft)

A meghirdetett összeg bruttóban értendő, a pályázat nyertesei részére a hatályos jogszabályokban foglaltaknak megfelelően megállapított személyi jövedelemadó-előleggel csökkentett összeg kerül kifizetésre.¹

Nem egyénileg induló pályázók esetében, amennyiben cég, társaság, intézmény képviseli őket, az adatlapon a személyes adatok mellett a cég adatit is fel kell tüntetni. Ez esetben nem áll fenn szája fizetési kötelezettség, a díj összege számla ellenében kerül kifizetésre, mely áfa-t nem tartalmaz, tekintettel az oktatási tevékenység tárgyi adómentességére.

Pályázati dokumentumok:

1. Regisztráció
2. Adatlap
3. Pályázott tevékenység leírása
4. Szerzői jogi nyilatkozat
5. Közzétételi nyilatkozat

A benyújtott pályázatok elbírálásának szempontrendszere:

1. A pályázati célnak való megfelelés
2. A pályázati program újszerűsége
3. A pályázati program szakszerűsége
4. A pályázati program kidolgozottsága
5. Külső megjelenés

A benyújtott pályázatok elbírálásának határideje: 2012. november 30.

A bírálat módja: A jeligés pályázatokat független sajtószakmai és pedagógiai szakértői bizottság bírálja el, melynek tagjait az MLE delegálja.

¹ A nyertesek részére a kitűzött pénzdíjat csak a hatályos adójogszabályok által előírt, kötelező adóhatósági adatszolgáltatáshoz szükséges adatok rendelkezésre bocsátását követően áll módunkban kifizetni a 2003. évi XCII. törvény (törvény az adózás rendjéről), 24.§ (5) értelmében.

11. számú melléklet
Önzetlen Önkéntesek Hírlevele - belíve

2012. OKTÓBER

Szerkesztették a salgótarjáni Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola „A sajtó és nyilvánosság” tantárgyat tanuló diákjai: Aradi Vivien, Bolla Daniella, Juhász Róbert, Király Tamás, Lőrincz Sándor, Molnár Tímea, Varga Biboorka, Soós Alexandra, Szatmári Adrienn, Takács Éva, Telek Csaba

Tördelők: Bolfert Richárd és Répás Kristóf

Korrektúra: Kele Szabó Ágnes, Radnai Zsuzsanna

Felelős szerkesztők: Ált Petronella, Pálfalvi Ivett

Felelős kiadó: Római Katolikus Főpiébánia, Kovács András káplán,
3100 Salgótarján, Damjanich út 2.

Köszönjük a támogatást

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata

3100 Salgótarján, Múzeum tér 1.

St. Új Műhely Kft.

3121 Somoskőújfalu, Szikszó utca 11.

Római Katolikus Főplébánia

3100 Salgótarján, Damjanich út 2.

PCT Office Kft.

3100 Salgótarján, Rákóczi út 58.

Palóc Nagykereskedelmi Kft.

3104 Salgótarján, Ipari Park út 9.

Kéri és DoDó Kft.

3100 Salgótarján Erzsébet tér 6.

Horváth Gumikereskedés- és Szerviz

3100 Salgótarján, Móricz Zsigmond út 1.

Hobby Center Műszaki és Vegyesáruk Kereskedés

3100 Salgótarján, Március 15. utca 30.

Részvevők

Bolyai János Gimnázium és Szakközépiskola

Jó Pásztor Katolikus Óvoda

Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola és

Kanizsai Dorottya Egészségügyi Tagintézménye

Római Katolikus Egyházközség csoportjai

Stromfeld Aurél Gépipari, Építőipari és Informatikai

Szakközépiskola

Salgótarjáni Összevont Óvoda

Salgótarjáni Városi Diákönkormányzat

12. számú melléklet

Óralátogatás

Hospitálási jegyzőkönyv

Foglalkozás helye: Salgótarján, Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola

Foglalkozás ideje: 2012. szeptember 24. 8-9. óra

Foglalkozást vezető: Kele Szabó Ágnes

Résztvevők: 11.c osztály

Foglalkozás típusa, témája: Sajtó és nyilvánosság, polgár a demokráciában

Időtartam: 90 perc

Idő	Témafeldolgozás	Megjegyzések
14.30	Óra kezdése, egy Metropol megtekintése (lapszemle).	A tanárnő köszönti a diákokat, majd megkéri őket, hogy legközelebb legyen mindenkinél Metropol.
14.33	Megbeszélik a tömegkommunikáció jelentését. Hírmondás.	Ppt-n vetít a tanárnő. A diákok között van 1-2 nehezebben megszületendő hír.
14.38	A téma a reklám és a manipuláció. A reklámról beszélgetnek a vetített képek alapján, majd reklámtörténet következik.	A tanulók aktívak.
	Közösen összegyűjtik a reklám jellemzőit.	A ppt-n nagyon jól összefoglalja a tanárnő a jellemzőket, a tanulók folyamatosan jegyzetelnek. Mindeközben videókat is megtekint a csoport.
15.30	A manipuláció fogalmát tisztázzák, majd rátérnek a törvényekre, jogszabályokra.	
15.38	A nyomtatott reklámokról beszélgetnek. A reklám hatékony elemeit diktálja a tanárnő.	A tanárnő az Otthon és az Átrium című újság hirdetéseit hasonlítja össze. (Ezekből az újságokból vágott ki néhány példát szemléltető eszközként.) A tanulók jegyzetelnek.
15.50	Dömötör Zsolt volt madáchos tanuló írását vetíti ki a tanárnő elolvasás céljából, hiszen a reklámról szól. Kicsengetés.	Csak néhányan olvassák el figyelmesen a kivetített írást.

13. számú melléklet

ÓRAVÁZLAT

A tanítási óra célja	A tanítási óra célja a kommunikációs készségek és kritikus gondolkodás fejlesztése, illetve a médiapedagógiai programok ismertetése.
Időkeret	1 tanítási óra
Tanítás ideje	2012. szeptember 28.
Korosztály	10.b 11.c
A képességfejlesztés fókuszai	Szókincs gyarapítása. Szövegértési képesség fejlesztése. Kommunikációs képességek fejlesztése. Gondolkodás, figyelem fejlesztése. Memória fejlesztése. Együttműködési készség fejlesztése.

Idő	Tevékenységek, feladatok		Módszerek	Eszközigény, megjegyzés
Ráhangolódás, hangulati előkészítés. A tanítási óra előkészítése				
1.	8 perc	Szelektálj! Információs társadalom! Mi jut eszedbe róla? (1 perc)	egyéni munka, frontális frontális osztálymunka, hangulatteremtés, koncentráció	
		Csoportalakítás. Minden tanuló kap egy rajzzal ellátott cetlit, meg kell keresniük egymást a csapattagoknak. 6 csoport alakul, 5-6 fős, létszámtól függ. (5 perc) (Csapatnevek: könyv, újság, internet, ember, televízió, rádió) Az információs társadalomban a szelektálás ezeken a területeken is megtörténhet. Milyenekké válunk, amikor szelektálunk? (tájékozott, kritikus, minőségre törekvő, érdekelt...)	osztálymunka	
A tananyag feldolgozása				
2.		Apróhirdetés tervezése (rovat kiválasztása). (Felhasználandó szavak: csótány, utca, albérlet, zsák, kert) (10 perc)	kiscsoportos munka	hirdetési rovatok a táblán
	30 perc	Ezúttal szerkesztők helyzetébe képzelhetik magukat a tanulók, hiszen a következő mondatokban a hibákat kell megtalálniuk, majd közösen ellenőrizzük. (5 perc)	kiscsoportos munka	szövegek kiosztása
		3 db interjúkérdést tesznek fel a diákok egy adott híres személyről (Brad Pitt). A kérdések helyességét megvitatják. (Mi szükséges az interjúhoz?) (10 perc)	kiscsoportos munka	
		Hogyan ítélnék meg más embereket? Különösen érdekes a helyzet, ha egy ismert emberről kell véleményt mondani. Szó volt Brad Pittől. Mit gondolunk a családjáról, szakmaiságáról?(5 perc)	kiscsoportos munka, osztálymunka	iskolaújságok kiosztása
A tanóra zárása				
3.	7 perc	Összegzés. A mai órán szó volt a kommunikációról, beszédről, véleménynyilvánításról, médiai fogalmakról, eszközökről. Ha valakit komolyabban érdekel a SÉTA és SANYI, iskolaujság, lehet csatlakozni. (A fogalmakat megmagyarázom.) Mivel ma jól dolgoztunk, ezért a csoportokat megkérem, hogy mondják el véleményüket, javaslatukat az iskolaujságról, miután megtekintették.	frontális osztálymunka	

14. számú melléklet

ÓRAVÁZLAT

A tanítási óra célja	A tanítási óra célja a kommunikációs készségek és kritikus gondolkodás fejlesztése, illetve a médiapedagógiai programok ismertetése.
Időkeret	1 tanítási óra
Tanítás ideje	2012. szeptember 12.
Korosztály	11. a, d
A képességfejlesztés fókuszai	Szókincs gyarapítása. Szövegértési képesség fejlesztése. Kommunikációs képességek fejlesztése. Gondolkodás, figyelem fejlesztése. Memória fejlesztése. Együttműködési készség fejlesztése.

Idő	Tevékenységek, feladatok	Módszerek	Eszközigeny, megjegyzés
Ráhangelődés, hangulati előkészítés. A tanítási óra előkészítése			
1.	6 perc	Szelektálj! Információs társadalmunkban nehéz tájékozódni. Két csoportban gondolkodunk: Hogyan lehet? (tájékozódás, információgyűjtés, tanulás, ellenőrzés, kritikus szemlélet) Hol lehet? (internet, újság, könyv, ember) (4 perc)	egyéni munka, frontális osztálymunka, hangulatteremtés, koncentráció
	Csoportalakítás (2 perc)		
A tananyag feldolgozása			
2.	37 perc	Apróhirdetés tervezése (és kategóriába sorolása) a feladat. (Felhasználható szavak: kutya, lila folt, rongy, családi ház, répa.) A feladat előtt beszélgetünk a kategóriákról. (12 perc)	kiscsoportos munka
	Ezúttal szerkesztők helyébe képzelhetik magukat a tanulók, hiszen a következő szövegekben a hibákat kell megtalálniuk (a feladat végén megkapják a megoldókulcsot). (15 perc)	kiscsoportos munka	hirdetési rovatok a táblán
	A csoportok egy iskolaújságot kapnak, melynek megtekintése után bemutatják a témáit, közlik, hogy mit változtatnának meg rajta. (10 perc)	kiscsoportos munka, osztálymunka	szövegek kiosztása
A tanóra zárása			
3.	2 perc	Összegzés. A mai órán szó volt a kommunikációról, beszédéről, véleménynyilvánításról, médiai fogalmakról, eszközökről. Ha valakit komolyabban érdekel a SÉTA és SANYI, lehet csatlakozni.	frontális osztálymunka